

PRO SOS

..... HANKE

TÄYDENTÄVÄ JA EHKÄISEVÄ TOIMEENTULOTUKI

soveltamisohjeistusten koonti eri alueilta

Linda Si
Sosiaalityön opiskelija
Kevät 2019

Sisällys

1. Johdanto	2
2. Yleistä ohjeistuksista	3
3. Täydentävä toimeentulotuki	4
3.1 Huomioita täydentävän tuen ohjeistuksista	4
4. Ehkäisevä toimeentulotuki	6
5. Taulukot	8
5.1 Asumiseen liittyvät kulut	9
5.1.1 Taulukko I	9
5.1.2 Taulukko II	10
5.2 Lapsiin ja perheisiin liittyvät kulut	11
5.2.1 Taulukko I	11
5.2.2 Taulukko II	12
5.3 Hautausmenot	13
5.3.1 Taulukko I	13
5.3.2 Taulukko II	14
5.4 Opiskeluihin liittyvät kulut	15
5.4.1 Taulukko I	15
5.4.2 Taulukko II	16
5.6 Vaatemenot	17
5.6.1 Taulukko I	17
5.6.2 Taulukko II	17
5.7 Muut taulukot	18
5.7.1 Taulukko I	18
5.7.2 Taulukko II	19

1. Johdanto

Tähän raporttiin on koottu kehittämistehtävään liittyen eri maakunnallisten alueiden ja kaupunkien/kuntien täydentävän ja ehkäisevän toimeentulotuen soveltamisohjeita. Tarkasteltavia alueita on kuusi kappaletta ja tarkasteltavia kaupunkeja/kuntia kaksitoista kappaletta eli yhteensä tässä koosteessa on mukana kahdeksantoista eri ohjeistusta. Ohjeistukset ovat olleet käytössä vuosista 2017 ja 2018 lähtien. Tässä koonnissa tarkastellaan ensin ohjeistuksia yleisellä tasolla ja sitten erikseen täydentävän ja ehkäisevän toimeentulotuen osalta. Koonnissa on kiinnitetty huomiota esille nouseviin eroihin ja yhtäläisyyksiin. Lopusta löytyvät täydentävän toimeentulotuen ohjeistukset taulukoista, joiden avulla ohjeistuksia voi vertailla sekä lukuohje taulukoihin. Täydentävän tuen menolajit ovat eritelty taulukoihin kuuteen eri kategoriaan, jotka ovat: *asumiseen liittyvät kulut, lapsiin ja perheisiin liittyvät kulut, hautausmenot, opiskeluun liittyvät kulut, vaatemenot* sekä *muut*. Taulukot ovat tämän raportin lisäksi erillisessä tiedostossa, josta ne suositellaan katsottavaksi.

Mukana olevat ohjeistukset

Alueet

Essote: Etelä-Savon sosiaali- ja terveystalvelujen kuntayhtymä. Hirvensalmi, Kangasniemi, Mikkeli, Mäntyharju, Pertunmaa ja Puumala. erikoissairaanhoidon kautta lisäksi Joroinen ja Pieksämäki.

Eksote: Etelä-Karjalan sosiaali- ja terveydenhuollon kuntayhtymä. Lappeenranta, Lemi, Luumäki, Imatra, Parikkala, Rautjärvi, Ruokolahti, Savitaipale ja Taipalsaari.

Pohjanmaan kunnat

Etelä-Pohjanmaan kunnat: Seinäjoen kaupunki, Kuusiokuntien sosiaali- ja terveyskeskuskuntayhtymä, Lapuan kaupunki, Järvi-Pohjanmaan perusturva, Kuntayhtymä Kaksineuvoinen, Ilmajoen kunta, JIK peruspalveluliikelaitoskuntayhtymä ja Suupohjan peruspalveluliikelaitoskuntayhtymä sekä Kelan Keskisen alueen vakuutuspiiri.

Päijät-Häme hyvinvointikuntayhtymä: Asikkala, Hartola, Heinola, Hollola, Iitti, Kärkölä, Lahti, Myrskylä, Orimattila, Padasjoki, Pukkila, Sysmä

Siun sote: Valtimo, Nurmes, Juuka, Lieksa, Polvijärvi, Outokumpu, Heinävesi, Liperi, Kontiolahti, Joensuu, Rääkkylä, Tohmajärvi, Kitee, Ilomantsi

Kaupungit

Oulu, Rovaniemi, Turku, Espoo, Salo, Naantali, Kaarina, Jyväskylä, Jämsä, Laukaa, Äänekoski ja Joutsa

2. Yleistä ohjeistuksista

Ohjeistukset vaihtelevat **laajuudeltaan** muutamasta sivusta pariin kymmeneen sivuun (4-23 sivun välillä) ja ne ovat kokonaisuudessaan tiiviitä tietopaketteja keskimääräisen pituuden ollessa n.9 sivua.

Kieleltään ohjeistukset ovat pääsääntöisesti selkeitä ja helposti ymmärrettäviä. Osa ohjeista on kuitenkin selkeämmin suunnattu ammattilaisten käyttöön ja ne sisältävät enemmän ns. ammatillista kieltä ja lakitekstiä perusteluiden tukena sekä selkeitä ohjeita menettelyyn toimeentulotukiasioissa. Ohjeistukset pääsääntöisesti noudattavat samankaltaista **rakennetta**. Ne alkavat lyhyehköllä johdannolla, jossa kerrotaan ohjeistuksen tarkoituksesta, toimeentulotuen hakemisesta ja yleisestä menettelystä toimeentulotukiasioissa. Johdannon jälkeen tulevat varsinaiset ohjeistukset, jossa täydentävä ja ehkäisevä toimeentulotuki käsitellään omilla kappaleillaan. Osa soveltamisohjeista käsittelee toimeentulotukea kokonaisuutena, ja niissä on kerrottu täydentävän ja ehkäisevän tuen lisäksi perustoimeentulotuesta, sen kattamista menoista, sen myöntämisen ja maksamisen siirtymisestä Kelan tehtäväksi sekä toimeentulotuen hakuprosessista. Useimmissa on myös käsitelty kiireellistä toimeentulotukea ja sen myöntämisperusteita. Jotkut ohjeista ovat yksinomaan tarkoitettu täydentävän ja ehkäisevän toimeentulotuen ohjeistuksiksi ja päätöksenteon tueksi, minkä johdosta ne keskittyvät vain niihin. Lisäksi osa ohjeista sisältää käsitelmäärittelyjä, joissa selvennetään mm. pitkäaikaisasiakkaan käsitettä.

Suurimmassa osassa ohjeistuksia ei sen tarkemmin tuoda esille sitä, kenelle **päätöksenteko** täydentävästä ja ehkäisevästä tuesta kunnassa kuuluu. Pääsääntöisesti ohjeistuksissa kerrotaan ehkäisevän tuen tarkoituksesta suunnitelmallisen sosiaalityön välineenä. Neljässä ohjeistuksessa selkeästi kerrotaan ehkäisevän tuen kuuluvan sosiaalityöntekijälle ja yhdessä kaupungissa ehkäisevää tukea myönnetään moniammatillisen tiimin arvioinnin perusteella. Täydentävän tuen osalta yhdessä ohjeistuksessa kerrotaan, että sitä voivat myöntää palvelusihteeri/etuuskäsittelijä siltä osin, kun asiasta on ohjeistettu soveltamisohjeissa ja sosiaalityöntekijä/sosiaaliohjaaja/johtava sosiaalityöntekijä voivat päättää sen lisäksi harkintaan perustuvasta täydentävästä/ehkäisevästä tuesta. Yhdessä kaupungissa kaikki, lukuun ottamatta ehkäisevää toimeentulotukea, ratkaistaan asiakasneuvonta-/etuuskäsittely-yksikössä. Tarvittaessa yksikön työntekijä voi olla yhteydessä sosiaalityöntekijään.

Kokonaisuudessaan soveltamisohjeistukset ovat **sisällöltään** samankaltaisia ja niissä määritellään tavallisimman menolajit. Sivumäärältään laajemmat ohjeet sisältävät kuitenkin tarkempaa erittelyä. Osassa ohjeita ovat lueteltuna pelkästään menolajit, joihin on mahdollista saada

täydentävää/ehkäisevää toimeentulotukea, kun taas osassa mukana ovat listattuna myös menolajeja, joita ei oteta huomioon.

3. Täydentävä toimeentulotuki

Täydentävän toimeentulotuen ohjeistukset käsittelevät niitä tavallisimpia menoja, joihin haetaan ja joihin voi saada täydentävää toimeentulotukea. Ohjeistuksissa kerrotaan tiiviisti mitä tukea on mahdollista saada, missä tilanteessa ja minkä verran. Päätöksenteon tueksi soveltamisohjeistukset sisältävät myös tarkkoja rahasummia.

3.1 Huomioita täydentävän tuen ohjeistuksista

Kodin hankintoihin tukea myönnettäessä otetaan huomioon hakijan tilanne ja olosuhteet. Tukea puoltavia tilanteita ovat esimerkiksi hakijan asunnottomuus, pitkä laitoshoido sekä toimeentulotuen pitkäaikais- tai toistuvaisasiakkuus. Yhtä kaupunkia lukuun ottamatta ohjeistuksissa on määritelty ns. alkuavustustuki, joka on tarkoitettu hakijoille, joilla ei ole irtaimistoa em. olosuhteiden vuoksi lainkaan. Alkuavustuksella voi hankkia erilaisia välttämättömiä määriteltyjä tarvikkeita. Riippuen ohjeistuksista voidaan alkuavustuksen lisäksi myöntää yksittäisiin kodinhankintoihin tukea harkinnalla. Osassa alkuavustuksen lisäksi ei voida myöntää enää tukea yksittäisiin kodinhankintoihin. Alkuavustuksen määrä vaihtelee ohjeistuksissa yksin asuvalle 150 euron ja 500 euron välillä ja perheiden alkuavustus vaihtelee 300 euron ja 1000 euron välillä. Hankintoihin liittyy myös muita rajoituksia. Pesukonetta myöntäessä päätöksessä huomioidaan, onko hakijalla muita kohtuullisia pyykinpesumahdollisuuksia esim. taloyhtiön pesutupa. Kolmessa ohjeistuksessa pesukoneeseen tukea myönnetään pääsääntöisesti vain lapsiperheille tai muun erityisen syyn perusteella. Yhdessä ohjeistuksessa myönnetyn tuen määrä vaihtelee riippuen siitä, myönnetäänkö sitä lapsiperheille vai lapsettomille ruokakunnille.

Lasten hankinnat: Vaunuille ja rattaille on ohjeissa määritelty enimmäissumma ja ne ovat huomioitu jokaisessa soveltamisohjeistuksessa. Osassa ohjeita edellytetään tarvikkeiden kierrättämistä perheen sisällä eikä yhteen perheeseen myönnetä esim. vaunurahaa useampaa kertaa. Osassa ohjeistuksia huomioidaan myös lapsen tapaamisesta aiheutuvat kulut. Lapsen tapaamis- ja luonapitokulut kuuluvat Kelan myöntämään perustoimeentulotukeen, jos luonapidosta on tehty viranomaisen vahvistama sopimus tai asiasta on oikeuden päätös. Tapaamiskuluja voidaan kuitenkin usean alueen/kaupungin ohjeistusten mukaan tilapäisesti myöntää lapsen edun mukaisesti, jos vahvistettua sopimusta tai oikeudenpäätöstä ei ole. Asiakas tulee kuitenkin aina ohjata tekemään

virallinen sopimus lasten tapaamisista. Osassa ohjeistuksia on kuitenkin erikseen mainittu, ettei tukea myönnetä, sillä kulut kuuluvat perustoimeentulotukeen.

Lasten harrastusmenoja tuetaan toimeentulotuen pitkäaikaisille asiakkaille tai muuten pitkään pienillä tuloilla eläneille (perheen tulot ylittäneet vain niukasti toimeentulotukinormit). Lisäksi harrastusta voidaan tukea, jos pitkäaikainen harrastus on vaarassa päättyä perheen taloudellisten vaikeuksien vuoksi. Tuettavan harrastuksen tulee olla ohjattua toimintaa ja tukea pääsääntöisesti myönnetään kouluikäisille ja sitä vanhemmille lapsille. Osassa ohjeita tuen määrä on sama kaiken ikäisille ja osassa määrä vaihtelee iän mukaan. Harrastukseen myönnettävän tuen määrissä on selkeitä eroja ja ne vaihtelevat 100 euron ja 500 euron välillä, esimerkiksi kaiken ikäisille lapsille Rovaniemi 100e/lapsi/vuosi ja Oulu 500e/lapsi/vuosi harrastukseen.

Erityiset vaatemenot: Romanihameen hankintaa varten ohjeistuksissa on kerrottu summa ja miten usein tukea voidaan myöntää. Useimmiten ohjeistusten käytäntönä on, että hametta varten myönnetään maksusitoumus ompelijalle ja lisäedellytyksenä tuen saamiselle on toimeentulotuen pitkäaikais- tai toistuvaisasiakkuus. Lisäksi parissa ohjeistuksessa edellytyksenä on, että hakija on asunut/oleskellut paikkakunnalla riittävän kauan ennen tuen hakemista. Pääsääntöisesti muu romanivaatetus ja hameen korjauskulut kuuluvat perusosaan. Tuen määrät ovat pääsääntöisesti samaa luokkaa ohjeistuksissa (n.450e/ 2 vuoden välein). Kuitenkin yhdessä ohjeessa tukea myönnetään harvemmin kuin muissa (450e/3 vuoden välein), kahdessa useammin kuin muissa (400e/vuoden välein) ja yhdessä määrä on alhaisempi kuin muilla keskimäärin (355e/ 2 vuoden välein) ja yhdessä keskimääräistä enemmän (600e/2 vuoden välein.) 12 ohjeistuksessa muihin tavanomaista suurempiin vaatemenoihin voidaan myöntää tukea erityisen syyn, esim. vamman/sairauden tai muun erityistilanteen, perusteella.

Hautauskustannuksista huomioidaan yleisesti ottaen kohtuulliset ja välttämättömät hautauskulut sekä seurakunnan kulut, jos kuolinpesän varat eivät kata niitä. Ohjeistukset huomioivat pääsääntöisesti samat välttämättömät kulut, joihin kuuluvat mm. arkku, arkkuun huolto, vaatetus, vainajan kuljetuskustannukset, polttohautauksen kulut (tuhkaus, uurna ja kuljetus krematorioon) sekä välittömät hautaamisesta johtuvat seurakunnan maksut. Eroja ohjeistusten välillä on hautausavustuksen määrässä ja menettelytavoissa. Osassa ohjeistuksia on määritelty yksittäinen summa, jolla kaikki kulut katetaan ja osassa eri hautausmenot ovat eritelty tarkasti summien kanssa. Menettelytavat vaihtelevat mm. sen suhteen milloin hautausavustusta pystyy hakemaan. Osassa hautausavustusta on mahdollista hakea jo ennen perunkirjoitusta, mutta useimmiten hautausavustus myönnetään vasta hautajaisten ja perunkirjoituksen jälkeen, ja hakemuksen liitteeksi laitetaan perukirja sekä hautausoimiston ja seurakunnan laskut. Osassa alueita/kaupunkeja on tehty hankintasopimus hautausliikkeeseen, jolloin korvattavat kustannukset huomioidaan

sopimushintojen mukaisesti ja silloin käytäntönä usein on maksusitoumuksen myöntäminen hautausliikkeeseen. Jos vainajalla on esim. realisoitavaa omaisuutta, käytäntönä on tehdä avustukseen takaisinperintäpäättös. Useimmiten ohjeistuksissa käytäntönä on myöntää avustusta vain kuolinpesän varat huomioiden, mutta kahdessa ohjeistuksessa huomioidaan myös lesken tulot ja varat.

Hautausavustuksesta ovat pääsääntöisesti rajattu pois esimerkiksi hautakivi, muistolaatta, lehti-ilmoitus sekä muistotilaisuus ja kahvitus eikä niihin silloin myönnetä tukea.

Toimeentulotukea saaville lähiomaisille myönnetään vaihtelevasti avustusta hautajaisvaatetukseen, kukkavihkoon ja matkakuluihin. Lähiomaisten määritelmät vaihtelevat ohjeistuksissa.

Opiskelusta aiheutuvat kulut katetaan pääasiassa opintotuella. Ohjeistusten mukaan kuitenkin mm. oppikirjoihin sekä työvaatteisiin ja -välineisiin voidaan myöntää tukea esimerkiksi silloin, kun tuen hakija/perhe on pitkäaikainen toimeentulotuen asiakas tai hänellä ei ole muita tapoja rahoittaa menoja. Lisäksi suurimmassa osassa ohjeita tuetaan tietokoneen hankintaa kertaluonteisesti opintoja varten, jos se on välttämätön. Osassa ohjeita tuki tietokoneeseen on rajattu vain lukiolaisille.

Kymmenessä ohjeessa on mainittu tuki ylioppilastutkintomaksuihin ja ylioppilaskunnan jäsenmaksuun kolmessa ohjeessa. Kahdeksassa ohjeessa myönnetään tukea pääsykokeisiin liittyviin kuluihin. Yhdessä ohjeessa on erikseen mainittu, ettei pääsykokeisiin (ja ylioppilaskunnan jäsenmaksuun) liittyviä kuluja huomioida. Pääsääntöisesti tuetaan ensimmäistä toisen asteen tutkintoa (lukio tai ammattitutkinto) suorittavia.

Edunvalvontaan liittyviä kuluja huomioidaan pääsääntöisesti palkkion lisäksi myös muiden kulujen osalta, esim. käsittelymaksut, oikeudenkäyntikulut ja maistraatin maksut.

4. Ehkäisevä toimeentulotuki

Ehkäisevän toimeentulotuen ohjeistukset poikkeavat rakenteeltaan ja laajuudeltaan merkittävästi täydentävän toimeentulotuen ohjeistuksista. Ehkäisevän toimeentulotuen ohjeistukset ovat pituudeltaan ½ sivun ja 1 sivun väliltä ja ne ovat lähes kaikissa ohjeissa sijoitettu ohjeistuksen loppuun omaksi kappaleekseen.

Sisällöltään ehkäisevän tuen ohjeet ovat hyvin samankaltaisia. Ehkäisevän tuen tarkoitus ehkäistä pitkäaikaisen toimeentulotukiasiakkuuden syntymistä sekä sen harkinnanvaraisuus ja kertaluonteisuus tulevat ohjeissa selkeästi ilmi. Yksilökohtaisen harkinnan vuoksi tarkempia myöntämisperusteita ja tuen euromääräisiä rajoja ei ole tarkoituksenmukaista tarkemmin määritellä. Vain yhden kaupungin ohjeissa (Turku) ehkäisevälle tuelle on määritelty euroina tuen

enimmäismäärä. Ohjeisiin on listattu esimerkkejä tilanteista, joissa tukea voidaan myöntää.

Ohjeissa toistuvat ehkäisevän tuen seuraavat tavoitteet/tarkoitukset:

- opiskelun ja työllistymisen edistäminen
- asumisen turvaaminen hädän uhatessa
- ylivelkaantumisesta aiheutuvien vaikeuksien lieventäminen silloin kun avustamisella saadaan velkakierre katkaistuksi tai jatkuva toimeentulotuen tarve estettyä
- akuutit kriisit ja elämänmuutokset, esim. lähiomaisen kuolema, vakava sairastuminen, rikoksen uhriksi joutuminen, tulipalo
- muihin tuen saajan omatoimista suoriutumista edistäviin tarkoituksiin syrjäytymistä ehkäisevänä keinona

Näiden lisäksi ohjeissa mainitaan, että tavoitteena on, että ehkäisevän tuen myönteiset vaikutukset ovat mahdollisimman kestäviä ja pitkäaikaisia. Kymmenessä ohjeessa kerrotaan ehkäisevän toimeentulotuen roolista sosiaalityön työvälineenä, mikä pääsääntöisesti edellyttää työskentelyä asiakkaan kanssa (asiakassuunnitelma/palvelutarpeen arviointi ja suunnitelman kirjaaminen).

Useimmissa ohjeistuksissa kerrotaan, ettei hakijalta edellytetä oikeutta perus- tai täydentävään toimeentulotukeen voidakseen saada ehkäisevää tukea, mutta perustoimeentulotukipäätös on oltava Kelassa käsiteltyä. Osassa ohjeistuksessa kuitenkin kerrotaan, että kunta voi myöntää ehkäisevää toimeentulotukea kiireellisen ja välttämättömän avun turvaamiseksi ennen kuin Kela on ratkaissut hakijan perustoimeentulotukihakemuksen.

Tapauksia, joissa tukea ei voida myöntää, on mainittu vain viidessä ohjeistuksessa erikseen.

Menoja, joihin ehkäisevää toimeentulotukea ei myönnetä ovat mm. ulosottovelkojen tai lainojen lyhentäminen sekä sakkojen maksaminen. Ohjeistuksissa kuitenkin myös kerrotaan tähän liittyen, että tukea on myönnetty henkilöille ja perheille, joiden toimeentulo on vaarantunut sellaisten menojen, esimerkiksi lainan lyhennysten vuoksi, joita ei voida toimeentulotukea myönnettäessä ottaa huomioon. Velkakierteen katkaisemisella henkilön tai perheen talous on voitu saada tasapainoon ja jatkuvan tuen tarve estettyä.

Viidessä ohjeistuksessa kerrotaan, että pääsääntöisesti ehkäisevää tukea ei peritä takaisin. Kuitenkin tilanteissa, jossa henkilö ei pysty käyttämään varojaan tai ensisijaiset etuudet eivät ole vielä käytettävissä, ehkäisevää tukea voitaisiin myöntää myös siten, että myönnetty tuki perittäisiin takaisin asiakkaan myöhemmin käyttöönsä saamista varoista.

5. Taulukot

Lukuohje taulukoihin

Tässä koonnissa käsiteltäviä alueita ja kaupunkeja/kuntia on yhteensä kahdeksantoista. Tilan rajallisuuden ja selkeyden vuoksi täydentävää tukea käsitellään aihetta/lajia kohden kahdessa eri taulukossa. Toisessa taulukossa tarkastellaan alueita sekä mukana olevista kaupungeista kolmea väkiluvultaan suurinta kaupunkia. Toisessa taulukossa ovat yhdeksän muuta kaupunkia/kuntaa. Käsiteltäviä kategorioita on kuusi, joten taulukoita on yhteensä kaksitoista.

Taulukon teksteissä on pyritty noudattamaan samaa sanojen ja lauseiden muotoilua kuin alueiden ja kaupunkien/kuntien omissa ohjeistuksissa, mutta osaa on kuitenkin muokattu tilan rajallisuuden ja selkeyden vuoksi.

Taulukon vasemmassa reunassa lukee menolaji, jota käsitellään ja yläreunassa käsiteltävä alue/kaupunki/kunta.

x= kyseinen menolaji on mainittu huomioitavaksi alueen/kaupungin/kunnan ohjeistuksissa täydentävän/ehkäisevän toimeentulotuen menoksi, mutta siihen ei liity tarkempaa/laajempaa ohjeistusta tai lisähuomautuksia

*= tähdellä (ja numerolla) merkittyyn kohtaan liittyy lisätietoa, mikä ei ole mahtunut laatikkoon.

Lisätieto löytyy taulukon alapuolelta

5.1 Asumiseen liittyvät kulut

5.1.1 Taulukko I

Kodin hankinnat	Essote	Eksote	Pohjanmaan kunnat	Etelä-Pohjanmaa kunnat	Päijät-Hämeen hyvinvointialue	Siun sote	Oulu	Turku	Espoo
Alkuavustus/ kodin perustamiskustannus /perusvarustus	max.300e/perhekunta kattaa pöydän, tuolit sekä kodin käyttövälineet (astiat, valaisimet, kodintekstiilit). Lisäksi tai erikseen alla lueteltua irtaimistoa.*1	250e+harkinnalla lisäksi puolet ruokakunnan perusosasta.	400e/henkilö 600e/2 henkilöä 800e/lapsiperhe alla mainitut hankinnat enintään näiden summien verran.	150-500e perheen koosta riippuen. Myönnetään pääsääntöisesti kerran. Yksittäisiin kodinhankintoihin tukea harkinnalla.	perusvarustus max.340e/1hlö max.540e/2 hlön talous sis. sänky+patja. Lapsiperheen kohdalla yksilökohtainen harkinta. *2	max. 150e/yksinasuvalle max.300e/perheelle	max.500e/yksin asuvalle max.700e/ avo-/aviopari max.800e/yksihuoltaja max.1000e/avo-/aviopari, jolla lapsia *3 kertaaluonteisena	max.200e/yksinasuva max.300e/avo-/aviopari max.500e/lapsiperhe	400e 600e/perheelliset 250e/Olarinluoma tukiasunto 150e/Kuninkaankallio tukiasunto
Parisänky/sänky ja patja	max.85e/sänky max.40e/patja	160e/parisänky+patja tai 2h runkopatja 50e/sänky, 100e/runkopatja, 50e/patja	max.180e/hlö sis.patjan		max.100e sis. patja. max.80e/lapsen sänky sis. patja		max.150e max.70e/lapsen sänky		85e/1 hlöön sänky 170e/ 2hlöön tai kerrossänky 50e/patja 100e/pinnasänky ja patja 150e
Pöytä+tuolit	max.135e (erikseen hankittuina)	50e 30e/ruokapöytä	max.100/200e (1-2hlö/lapsiperhe)						
Pyykinpesukone	max.300e, mikäli taloyhtiössä ei ole käytettävissä pesukonetta.	300e, lapsiperheelle, mikäli taloyhtiössä ei ole pesutupaa tai hankinta on muuten perusteltua esim. terveydellisistä syistä.	max.350e ensisijaisesti lapsiperheille, sairaille, vammaisille henkilöille. (200e lapsenomalle ruokakunnalle) huomioiden onko asuintalossa kohtuulliset pyykinpesu-mahdollisuudet sis. kuljetus ja asennus.	max.250e	max.300e, mikäli taloyhtiössä ei ole pesutupaa tai koneen hankinta on muutoin perusteltua.	max.200e mikäli taloyhtiössä ei ole pesukonetta tai hakijalla ei ole muuta pyykinpesumahdollisuuksia. Enintään 5. vuoden välein.	max.300e	max.100e/käytettyyn koneeseen (ensisijainen) max.300e/uuteen koneeseen maksusitoumuksena. Pitkäaikaisasiakkaalle erityisen syyn vuoksi.	275e+alv, jos taloyhtiössä ei ole pesutupaa tai on muita erityisiä perusteita pesukoneen myöntämiselle
Muut kodinkoneet	max.220e/jääkaappi (ellei sisälly keittiön kalusteisiin) max.50e/iruri	200e/jääkaappi 50e/iruri 50e/mikro	max.60e/iruri		max.240e/jääkaappi max.280e/liesi		max.200e/jääkaappi max.50e/iruri max.40e/mikro		135e+alv/jääkaappi *6, 455e+alv/jääkaappi-pakastin*6 (vain omistus-asunnossa oleville) 70e/iruri
Muita huomioitavia kuluja		100e/astiat, valaisimet ja tekstiilit yht. pesukoneen kohtuulliset korjauskulut. 50e/vuodevaatteet	max.50e/hlö (pyyhkeet, tikki, tynny)				Vastaavat välttämättömät hankinnat kierrätystarvintatason tai alimman markkinahinnan mukaisesti.		max.50e/huonekalujen kuljetus 30e/kuljetusmaksu*6 30e/kodinkoneen asennus*6 10e/kierrätyslaitteen palautus*6
Muut huomiot		Alkuavustus myönnetään, kun asuntoon muuttaessa ei ole mitään irtaimistoa eikä niitä ole mahdollisuutta hankkia/saada.				Alkuavustus myönnetään ensisijaisesti maksusitoumuksella työtoiminnan valmistamisiin tai kierrätystuotteisiin.	Alkuavustuksen kanssa samalla kertaa/samaan aikaan 3 vuoden sisällä ei voida myöntää muita mainittuja tarvikkeita ilman erityistä, dokumentoitua syytä.		Kodinkoneet kilpailutettuja, sopimustoimittaja on Giganti oy. Sopimushinnat ovat alivottomia.
Edellytykset tuen myöntämiselle	Kodin tarvikkeita huomioidaan toimeentulotuessa, kun kyseessä on asiakkaan ensiasunto tai asunto pitkän asunnottomuuden jälkeen	Kun se on välttämätöntä hakijan tausta ja olosuhteet huomioidaan ottaen. Esim. pitkän laitoshoidon tai asunnottomuuden jälkeinen tai jos tulotaso huomioiden ei voida edellyttää säästämistä isompia hankintoja varten	Myönnettäessä täydentävää tukea joihinkin kodinhankintoihin on perusteltua ottaa huomioon pitkäaikainen toimeentulotuen varassa eläminen. Täydentävä tuki myönnetään ostokuitilla tai maksusitoumasta vastaan.	Kun se hakijan tausta ja olosuhteet tai terveydentila huomioidaan ottaen on välttämätöntä kodin perustarvikkeiden saamiseksi esim. pitkän laitoshoidon, asunnottomuuden tai vankilatuomion jälkeen.	Poikkeustapauksissa, kun se hakijan tilanne ja olosuhteet huomioiden on välttämätöntä kodin perustarvikkeiden saamiseksi esim. pitkän laitoshoidon, asunnottomuuden tai vankilatuomion jälkeen.	Erytisen painavista syistä kiertäen luonteisesti esim. pitkän laitoshoidon, vankeustuomion tai asunnottomuuden jälkeen.	Tukea voidaan myöntää tarveselvityksen ja kustannusarvioon perustuen, mikäli hakija ei voi muulla kohtuullisella tavalla rahoittaa hankintoja, eikä hän ole voinut tulotilaa ja varallisuuttaan varautua hankintoihin. Erytisenä asunnottomuus tai tilanne, jossa hakijalla ei ole lainkaan koti-irtaimistoa.	Jos välttämätöntä kodin irtaimistoa ei ole eikä niitä ole mahdollisuutta lähiaikoina itse hankkia. Myös pitkän asunnottomuuden, laitoshoidon tai tukiasunnosta omaan siirtymisen jälkeen. Hakijan on selvitettävä mitä on tapahtunut aikaisemmalle kodin irtaimistolle	Henkilöille, joilla on perustoimeentulotuen asiakas ja joilla ei ole irtaimistoa ja tarvikkeita tai henkilöille, joiden ei ole mahdollista hankkia niitä lähiaikoina. Alkuavustus pitkään asunnottomana oolleille ja/tai pitkäaikaisesti perustoimeentulotukea saaneille henkilöille, joilla ei ole irtaimistoa ja tarvikkeita ja joilla ei ole mahdollisuutta hankkia niitä lähiaikoina.
Muut asumiskustannukset (esim. vuokravakuus, irtaimiston varastointi)			Tilanteissa, joissa asunnon homevaurion tai vastaavan terveyshaitan vuoksi joudutaan asumaan muualla kuin omassa asunnossa, pakolliset asumiskustannukset otetaan huomioon niin kauan kun ruokakunnan on välttämätöntä asua poissa omasta asunnostaan. Irtaimiston varastointiin voidaan myöntää tukea, jos siihen on erityinen peruste ja varastointiaika on kohtuullinen.	Muut kuin perusmenoihin kuuluvat asumisesta aiheutuvat menot. Esim. vuokra- tai sänkävakuus silloin kun se on välttämätöntä, mutta asiakas ei voi saada sitä kelasta.	Tuholaismyrkytyksen jälkeen voidaan myöntää tarvittaessa tt- tukea huonekalujen ja välttämättömien kodin tarvikkeiden hankintaan. Tavaroiden varastointiin voidaan myöntää maksusitoumus, jos varastointi on perusteltua ja aika kohtuullinen.	Vuokravakuus kelaan kielellisen päätöksen jälkeen erityisen perustein kertaaluonteisesti.	Erytisen perustein vuokravakuus.*4 kohtuulliset muuttokulut kunnan sisällä max.200e. toiseen kuntaan muutettaessa tukea voidaan myöntää, mikäli ne erääntyvät maksettavaksi ennen muuttopäivää. kunnasta pois muutettaessa max.1000e (vähennettävä kelasta saatava muuttokuti) perusteiden täytyessä*5	Vangeille tulee tarvittaessa huomioida menona kohtuulliset säilytyskustannukset tuomion ajaksi.	Jos Kela ei ole myöntänyt vuokravakuutta, eikä asiakas pysty itse järjestämään itse vuokravakuutta, voidaan perusteiden mukaan myöntää vuokravakuus. Perusteita voivat olla esim. terveydelliset syyt, työ- tai opiskelupaikka toiselta paikkakunnalta, asunnottomuus tai sen uhka, perhekkoon muutos.

*1 Vastaanottokeskuksesta 1. asuntoon muuttavalle, oleskeluluvan saaneelle turvapaikanhakijalle myönnetään 1 kk:n perusosan suuruinen alkuavustus sekä em. ohjeiden mukainen avustus. Kiintiöpakolaisille myönnetään alkuavustuksena 1 kk:n perusosa

*2 Ohjetta noudatetaan myös Suomeen muuttavien paluumuuttajien kohdalla. Perheenyhdistämisen kautta Suomeen saapuneiden ja myönteisen oleskeluluvan saaneiden turvapaikanhakijoiden kohdalla voidaan harkinnan mukaan käyttää pakolaisten kodinperusvarustus ja vaateavustusmääriä (ehkäisevä toimeentulotuki)

*3 Mikäli alkuavustusta on myönnetty, niin samalla kertaa/3 vuoden sisällä ei voida myöntää alla mainittuja kodintarvikkeita, ellei siihen ole erityisiä dokumentoituja syitä

*4 Kiireellisessä asunnontarpeessa olevalle henkilölle/perheelle voidaan hyväksyä 1 kk kohtuullista vuokraa vastaava vakuussitoutumus (jos Kelalta kieltävä päätös), mikäli hän ei ole voinut varautua/ennakoida asunnontarvetta eikä mahdollisuutta hoitaa vakuutta muilla tavoin.

Mikäli toimeentulotuen asiakkaan on erityisen vaikea saada asuntoa ja/tai kohtuuhintaista asuntoa, hän kuuluu sosiaalihuollon vastuulle asumisen järjestämisessä tai hänellä on muita erityisiä syitä voidaan myöntää vakuussitoutumus max. 3 kk vuokraa vastaava summa osana palvelusuunnitelmaa, johon liittyy asumisohjauspalvelua. Mikäli edellä mainitut edellytykset täyttyvät, voidaan palvelusuunnitelman mukaisesti pääsääntöisesti osana asumisohjausta hakijalle myöntää tarpeen mukaan lisävakuus asuntoon, jossa on ollut joko Kelalta/ sosiaalitoimesta saatu aikaisempi 1 kk vakuus, mutta vuokranantaja vaatii perustelluista syistä lisävakuutta. (1+2kk, max. 3 kk vuokraa vastaava summa)

*5 Tukea muuttokustannuksiin toiseen kuntaan voidaan myöntää täydentävää tai ehkäisevää tukea, mikäli muutolle on esitetty hyväksyttävät syyt (mm. perhetilanne, työnsaanti, opiskelu) eikä hakija voi saada muuttokuluihin tukea muulla tavoin. Hakijan tulee esittää yksilöity tarveselvitys ja menoista maksutositteet. Mikäli ei ole esittänyt maksutositteita, tulee esittää kustannusarvio vähintään kolmelta eri toimittajalta.

*6 Giganti oy sopimushinta

5.1.2 Taulukko II

Kodin hankinnat	Rovaniemi	Salu	Kaarina	Naantali	Jyväskylä	Jämsä	Laukaa	Äänekoski	Joutsa
Alkuavustus/ kodin perustamis- kustannus/ perusvarustus	max.300e yksin asuvalle max.500e pariskunnalle/perheelle Välttämätöntään irtaimistoon	200e/yksin asuvalle 300e/ 2 hio talous suuremman perheen kohdalla aina +100e/hlö	300e/yksin asuvalle 400e/pariskunnalle Lapsiperheille lisäksi 50e/lapsi	300e/yksin asuvalle 400e/pariskunnalle Lapsiperheille lisäksi 50e/lapsi *1	200e/ yksin asuvalle 300e/perheelliselle	max.300e sis. sängyn	200e/yksin asuvalle 300e/perheelliselle välttämättömät hankinnat	max.200e/ yksin asuvalle max.300e/ perheelle välttämättömät hankinnat	Pitkään jatkuneessa heikossa taloudellisessa tilanteessa olevien perheiden odottamattomiin tarpeellisiin menoihin ehkäisevänä toimeentulo- tukea mm. lastenhoito- tarvikkeet, vaunut, rattaat
Parisänky/sänky ja patja			max.120e/sänky sis. patja.	max.130e/sänky sis. patja erityisellä harkinnalla.	100e/aikuisen 80e/lapsi 50e/vastasyntynyt	max.130e sis.patja max.200e/parisänky sis.patjan max.90e/lapsen sänky	100e 80e/lapsen sänky 50e/vastasyntynyt	max.100e/lapsen sänky	
Pöytä+tuolit					50e/koulupöytä				
Pyykinpesukone	Tilanteissa, kun taloyhtiössä ei ole pesutupaa asiakkaiden käytettävissä tai pyykinpesukoneen osto tukee asiakkaan itsenäistä selvitymistä.	max.320e lapsiperheille, jos taloyhtiössä ei ole pesukonetta, sis. kuljetus ja asennus	max.300e, Voidaan myöntää yksin asuvalle/lapsettomalle pariskunnalle, jos talossa ei ole käytettävissä pesutupaa.	max.300e lapsiperheille.	max.250e, jos se on välttämätön eikä talossa/ lähtietäisyydellä ole pyykitupaa	max.200e/5 vuoden välein, jos taloyhtiössä ei ole pesukonetta	max.250e, jos se on välttämätön eikä talossa/ lähtietäisyydellä ole yhteistä pyykitupaa.	max.250e lapsiperheille ja henkilöille, joilla oman pesukoneen hankinta on terveydellisistä syistä välttämätöntä eikä taloyhtiössä ole pyykitupaa.	
Muut kodinkoneet	Kodinkone- hankintoihin voidaan harkinnan mukaan myöntää toimeentulotukea. Kodinkoneiden osalta Rovaniemi on kilpailuttanut esim. pyykinpesu- konehankinnat. Hintoja voi tiedustella sosiaalipalvelu- keskuksesta	200e/jääkaappi, mikäli asunnossa ei ole.		max.252e/jääkaappi, mikäli se ei kuulu vuokranantajan kustannettavaksi.	max.50e/imuri	max.85e/imuri/ 5 vuoden välein. Omitustasunnossa asuille halvin jääkaappi ja liesi	max.50e/imuri		
Muut huomiot	Irtaimisto ohjataan pääsääntöisesti hankimaan käytettynä hyödyntäen kirpputorien tarjontaa ja yksityishenkilöiden välistä kaupankäyntiä	Ensisijaisesti maksusitoutumus Salon Ekocentterille. Kalustustarpeen selvittämiseksi tehdään tarvittaessa kotikäynti.							
Edellytykset tuen saamiselle	Menojen välttämättömyys arvioidaan tapauskohtaisesti suhteessa toimeentulotuen hakijan olosuhteisiin ja elämäntilanteeseen. Arvioinnissa puoltava tilanne on esim. pitkä asunnottomuus, laitoshoidon, toimeentulotuen asiakkuus	Kun se hakijan tausta ja olosuhteet huomioiden on välttämätöntä kodin perustarvikkeiden saamiseksi esim. pitkän laitosjakson tai asunnottomuuden jälkeen. Kodinkoneisiin avustusta pitkäaikais- ja toistuvaisasiakkaille.	Alkuavustus henkilöille, joilla ei ole välttämätöntä irtaimistoa, eikä mahdollisuutta saada/hankkia niitä lähiäaikoina esim. asunnottomuuden, pitkän laitoshoidon, päihdehuollon tukiasunnosta omaan asuntoon siirtyville ja erityisen tuen tarpeessa oleville nuorille. Myöntämistä harkittaessa hakijaa pyydetään perustelemaan ja yksilöimään mitä hankintoja on välttämätöntä tehdä.	Alkuavustus henkilöille, joilla ei ole välttämätöntä irtaimistoa, eikä mahdollisuutta saada/hankkia niitä lähiäaikoina esim. asunnottomuuden, pitkän laitoshoidon, päihdehuollon tukiasunnosta omaan asuntoon siirtyville ja erityisen tuen tarpeessa oleville nuorille. Myöntämistä harkittaessa hakijaa pyydetään perustelemaan ja yksilöimään mitä hankintoja on välttämätöntä tehdä.	Pitkän asunnottomuuden jälkeen ja/tai toimeentulotuen pitkäaikais- tai toistuvaisasiakkaille	Perustamis- kustannuksiin poikkeustapauksissa, kun se olosuhteet huomioiden on välttämätöntä kodin perustarvikkeiden saamiseksi esim. pitkän laitoshoidon/ asunnottomuuden jälkeen. Asiakaskohtaisesti välttämättömiin kodin hankintoihin voidaan myöntää pitkäaikaiselle toimeentulotuki- asiakkaille avustusta harkinnan mukaan.	Välttämättömiin kodin hankintoihin voidaan myöntää avustusta henkilöille, joka on ollut pitkään asunnottomana tai/ja on toimeentulotuen pitkäaikais- tai toistuvaisasiakas.		
Muut asumis- kustannukset (esim. vuokravakuus, irtaimiston varastointi)			Varaston vuokrauksesta aiheutuvat menot erityistilanteissa ja jos henkilöillä ei ole vakituista asuntoa. Muuttokulut harkinnanvaraisesti maksusitoutuksena/toistit- eiden mukaisesti. Päteviä syitä myöntää vuokravakuus (Kelan päätöksen jälkeen) ovat mm. asunnottomuus tai sen uhka, halvempi asunto, terveydelliset syyt ja työ-/opiskelupaikan saaminen.	Varaston vuokrauksesta aiheutuvat kulut vain erityistilanteissa. Muuttokuluihin harkinnanvarainen päätös Kelan päätöksen jälkeen. Päteviä syitä myöntää vuokravakuus (kelan päätöksen jälkeen) ovat mm. asunnottomuus tai sen uhka, halvempi asunto, terveydelliset syyt ja työ-/opiskelupaikan saaminen.				Mikäli kelalta tulee hyökäävä päätös, voidaan myöntää pääsääntöisesti maksu- sitoumuksena 1 kk vakuus kohtuu- hintaiseen asuntoon, jos asunnon tarve on välttämätön.	

*1 Vastaanottokeskuksesta ensimmäiseen asuntoon muuttaville kuntapaikan saaneille pakolaisille, kotouttamisen tukemiseksi, myönnetään alkuavustuksena jokaisen perheenjäsenen perusosa ja normaali alkuavustus.

5.2 Lapsiin ja perheisiin liittyvät kulut

5.2.1 Taulukko I

Lasten hankinnat	Essote	Eksote	Pohjanmaan kunnat	Etelä-Pohjanmaan kunnat	Päijät-Hämeen hyvinvointikuntayhtymä	Siun sote	Oulu	Turku	Espoo
Lastenvaunut ja -rattaat	max.135€/lastenvaunut max.85€/lastenrattaat, lapsen synnyttyä tai aikaisintaan 2 kk ennen laskettua aikaa max.270€/kaksostrattaat, jos perheeseen syntyy kaksoiset tai lapset ovat syntyneet lyhyellä aikavälillä.	150€/lastenvaunut 80€/lastenrattaat 200€/yhdistelmävaunut	max.50€/lastenvaunut max.50€/lastenrattaat (jos yhdistelmävaunuja ei ole myönnetty) max.200€/yhdistelmävaunut max.250€/kaksostrattaat	max.100-250€/lastenvaunut	max.150€/lastenvaunut max.80€/lastenrattaat max.250€/kaksostrattaat max.150€/kaksostrattaat	100€/lastenvaunut 100€/lastenrattaat	max.120€/lastenvaunut max.85€/lastenrattaat max.220€/yhdistelmävaunut (välttämättömän tarpeen mukaan)	max.120€/lastenvaunut max.85€/lastenrattaat max.220€/yhdistelmävaunut (jos lapsilla on pieni ikäero, alle 2 v)	max.120€/lastenrattaat max.200€/yhdistelmävaunut
Lapsen harrastus	max.200€/vuosi/lapsi yhteen ohjattuun harrastukseen 3. ikävuodesta alkaen, kun perhe on saanut pitkäaikaisesti perustoimeentulotukea, eikä perheellä ole varaa harrastusmenoihin tai pitkäaikainen harrastus on vaarassa päättyä perheen taloudellisten vaikeuksien vuoksi. Tositteet esitettävä.	max. 400€/vuosi/lapsi yhteen ohjattuun harrastukseen kerrallaan, kun perhe on saanut pitkäaikaisesti perustoimeentulotukea eikä perheellä ole varaa harrastusmenoihin tai pitkäaikainen harrastus on vaarassa päättyä perheen taloudellisten vaikeuksien vuoksi. Tositteet esitettävä*2	max.200€/lukukausi/lapsi, max.400€/vuosi/lapsi. Pääasiassa vasta esikouluikäisille. Osallisuuden edistämiseksi yhteen ohjattuun harrastukseen. Toimeentulotuen pitkäaikaisasiakkaille tai pitkäaikaiseen harrastukseen, joka on vaarassa päättyä taloudellisen tilanteen vuoksi.	max.300€/vuosi/lapsi yhteen, erityiseen, ohjattuun harrastukseen	max.250€/vuosi tosittajien perusteella. Pääsääntöisesti esikouluikäisille ja sitä vanhemmille.	max.150€/vuosi/lapsi ohjattuun harrastukseen ja harrastusväline-hankintoihin toimeentulotuen pitkäaikaisasiakkaana olevalla perheelle toisilta vastaan	max.500€/vuosi/lapsi ohjattuun harrastukseen järjestäjän estämään todistukseen ja menotiliteihin perustuen, mikäli muut tuen myöntämisen edellytykset ovat olemassa.	max.130€/vuosi/6-11v. max.180€/vuosi/12-17v. kouluikäisille laskua/kuittia vastaan, mikäli lapsella on ollut kyseinen harrastus ennen perheen toimeentuloasiakkuutta tai muusta erityisestä syystä.	max.100€/0-3v max.200€/4-5v max.400€/6-11v max.500€/12-17v lapsi/vuosi perustoimeentulotuen pitkäaikaisasiakasperheelle yhteen ohjattuun harrastukseen.
Lasten retket/leirit			Pääsääntöisesti voidaan tukea pitkäaikais- ja toistuvaisasiakkaita. Myös leirin omavastuu- ja matkakulut.		max.200€ yksi leiri/vuosi jo 5 vuotta täyttäneille.		Päivähoitomenot kerralluonteisesti tai osana palvelu- ja toimenpiteiden suunnitelmassa kohtuullisilla osilla. (jos maksuihin ei saa perustoimeentulotukea, maksuvapautusta eikä mukavuuksia saa mulla tavoin hoidettua)	max.170€/vuosi/lapsi+ matkakulut/lomatuki. Lasten leirimaksut ja niistä aiheutuvat matkakulut perheen sosiaalinen ja taloudellinen tilanne huomioiden.	150€/lapsi/vuosi (ei leirikoulu/kouluun retket)
Tuettu loma- ja virkistystoiminta		Omavastuuosuuksiin ja matkakuluihin voidaan myöntää vaikeassa taloudellisessa tilanteessa olevalle hakijalle/perheelle	Virkistysmenoihin erityisen synn tai olosuhteen perusteella tai vaihteellisesti matkakulut sukulaisten luo. Korkeintaan kerran vuodessa.			Omavastuuosuuksen kokonaan/osittain asiakaskohtaisen harkinnan perusteella.		Tuettuun lomaan pitkäaikaisperheille voidaan huomioida kohtuullinen omavastuuosuuksien ja matkakulut kerran vuodessa.	
Urheiluvälineet	50€/pyörä/ 3-5-v (ei kolmipyörää) 85€/pyörä/ 6-8v 100€/pyörä/ 9-15v ja 16-18v + 20€ kypärä Tuki myönnetään vain kerran ikävuodessa 100€/ sukkipaketti*1 (esikouluikäisestä eteenpäin) 35€/ luistimet*1 (esikouluikäisestä eteenpäin)	70€+20€/pyörä+kypärä 80€/sukkipaketti 25€/luistimet	max.120€/pyörä (vain kun nykyinen on jäänyt pieneksi eikä perheessä ole muita käytökelpoisia pyöriä.) 20€/ kypärä max.100€/sukkipaketti (mikäli koulusta ei voi lainata) max.40€/luistimet sis.kypärä (mikäli koulusta ei voi lainata)	max.130€/lapsi/vuosi/perusliikuntavälineet	max.100€/pyörä 20€/kypärä max.100€/sukkipaketti max.30€/luistimet			max.80€/pyörä	max.85€/ pyörä alle 10-vuotiaalle max.170€/ pyörä yli 10-vuotiaalle +20€/kypärä
Turvaistuin	max.200€ kerralluonteisesti, jos vanhempi käy töissä/opiskelee ja vie lasta päivähoitoon.	60€	max.80€/lastenistuin autoon	max.80€					
Lapsen sänky		80€/pinnasänky sis. patjan	max.85€/pinnasänky sis. patja, max.150€/lapsen sänky sis. patjan	max.130€ sis.patja			max.70€	max.60€/pinnasänky max.85€/lapsen tai nuoren sänky sis. patja	max.100€/pinnasänky sis. patja
Muut huomioitavat kulut	35€/lastenistuin pyörään + 20€/kypärä, jos vanhempi käy töissä/opiskelee ja kuljettaa lasta hoitoon pyörällä		max.40€/lastenistuin pyörään max.30€/syöttötuoli. Peruskouluun liittyviä kustannuksia voidaan huomioida esim. luokkaretket, leirikoulu, koulukuvat)	max.50€/turvakaukalo		50€/hoitopöytä 50€/syöttötuoli	max.100€/lapsen syntymää liittyvät muut välttämättömät tarvikkeet		
Muuta huomioitavaa		Tapauskohtainen harkinta välttämättömiin hankintoihin. Asiakkaita ohjataan hankimaan tavarat käytettyinä.	Tarvikkeet edellytetään ensisijaisesti hankittavan käytettyinä (ei patjat). Tarvikkeita kierrätetään perheen sisällä. Asiakaskohtaisen harkinnan perusteella arvioidaan hankinnan tarpeellisuutta ja sitä, voidaanko asiakkaalta edellyttää säästämistä	Lastentarvikkeet voidaan myöntää vauvavaiheisiin. Muun ikäisten kohdalla sovelletaan kodin irtaimistoon liittyvää ohjeistusta.				Lähtökohtana on, että käytetään tarjolla olevia maksuttomia harrastusmahdollisuuksia.	
Lapsen tapaamisesta aiheutuvat kulut	Tapaamisvuorokaudelle lapsen iän mukainen perusosa. Jos tapaaminen ei ulotu seuraavaan vrk puolelle maksetaan ruokarahaa (49% perusosasta). Tukea maksetaan 4vrk/kk ja toukokuussa ajanjaksolta 21vrk ja loka-huhtikuun ajanjaksolta 14vrk. matkakorvaukset: alle 12-v lasten kohdalla 0.20€/km ja yli 12-v julkisen liikenteen mukaiset matkakulut. Matkakulut puolisii vanhempien kesken.	Perusosan enimmäismäärä lasta kohden max. kahdelta tapaamisviikonlopulta kuukaudessa sekä kaksi täyttä lomaviikkoa vuodessa. Jos vanhemmat asuvat eri paikkakunnilla, he vastaavat lapsen matka- ja saattokuluista puolisiksi. Matkakulut otetaan huomioon tositteita vastaan, edullisimman kulkuneuvon taksan mukaisesti tai polttoainekulut todellisten kulujen mukaan (jos julkisen liikenteen käyttö ei ole mahdollista)*3	Jos lähivanhemmalle aiheutuu matkakuluja mahdollistaessaan lapsen ja etävänhemman tapaamisen, korvataan lähivanhemmalle matkakulut lähimmän matkustustavan mukaan. Jos tapaaminen kestää pidempään kuin vahvistetussa sopimuksessa lukee, voidaan ylimeneviltä päiviltä maksaa vanhemmalle ruokarahaa. Vangin lapsiperhettä voidaan tukea välttämättömissä tapaamisista aiheutuvissa kustannuksissa.	Lapsen luonapidosta aiheutuvat lähivanhemmat maksamat matkakustannukset huomioidaan täydentävän toimeentulotuen menoina sellaisissa tapauksissa, jolloin hakija saa Kelan perustoimeentulotukea ja tuen myöntäminen on lapsen edun mukaista.	Vankilan järjestämän perhelapaamisen tapaamiskulut voidaan huomioida silloin, kun kyse on lapsen ja vankilassa olevan vanhemman tapaamisista.		Lapsen päivänormin mukaiset luonapitokulut selvitysten mukaisesti. Matkakulut huomioidaan pääsääntöisesti edullisimman kulkuneuvon mukaan puolittettuna vanhempien kesken. (Tapaamismatkoihin Oulun sisällä ei huomioida matkakuluja ilman erityisiä, dokumentoituja syitä)		Tapaamiskuluihin voidaan myöntää tukea siihen asti, kunnes tapaamissopimus on tehty. Tapaamisesta aiheutuneet matkakulut voidaan huomioida edullisimman matkustustavan mukaisesti sekä lapsen ruokamenoista perusosasta 49%/päivä.
Elatusapu	Työttömyyskorvauksen lapsikorotuksen verran tosiasiallista maksua vastaan. Elatusavun osalta asiakas ohjataan hakemaan maksuhojonnusta ja/tai vapautusta.								

*1 voidaan huomioida joka talvi, jos edelliset menivät pienemmille sisaruksille, muussa tapauksessa kahden vuoden välein.

*2 lasten ja nuorten harrastusmenoihin voidaan myöntää tukea myös lastensuojelulain perusteella. Eri tahoilta myönnettävä tuki on yhteen sovitettava

*3 jos tapaamisista ei ole vahvistettua sopimusta tai oikeuden päätöstä, voidaan toimeentulotukea myöntää määräajaksi sopimuksen tai päätöksen vireilläoloaikana

5.2.2 Taulukko II

Lasten hankinnat	Rovaniemi	Salo	Kaarina	Naantali	Jyväskylä	Jämsä	Laukaa	Äänekoski	Joutsa
Lastenvaunut ja -rattaat	Olosuhteiden ja elämäntilanteen arvioinnin jälkeen voidaan harkinnan mukaan huomioida käytettyinä hankittujen lastenvaunujen sekä sängyn ja patjan ostohinta.	max.150e/lastenvaunut max.85e/lastenrattaat max.35e/sisaristuin	220e/vaunut ja yhdistelmävaunut 100e/rattaat kaksostenvaunuihin/-rattaisiin harkinnan mukaan. Yhdelle perheelle yhdenlaisiin vaunuihin/rattaisiin tukea vain kerran.	220e/vaunut ja yhdistelmävaunut 100e/rattaat kaksostenvaunuihin/-rattaisiin harkinnan mukaan. Yhdelle perheelle yhdenlaisiin vaunuihin/rattaisiin tukea vain kerran.	max.200e/lastenvaunut max.80e/lastenrattaat	max.180e/lastenvaunut	max.200e/lastenvaunut max.80e/lastenrattaat	max.200e/lastenvaunut max.200e/lastenrattaat	x
Lapsen harrastus	100e/vuosi/lapsi erityisin perustein esim. perhe on saanut pitkäaikaisesti toimeentulotukea, esitettävä tositteet.	max.100e/lapsi/vuosi alle kouluikäiselle max.300e/lapsi/vuosi kouluikäiselle sis. leirimaksut pitkäaikaiselle toimeentulotuen asiakkaille.	200e/lapsi/vuosi laskua tai kuittia vastaan.	200e/lapsi/vuosi toimeentulotuen pitkäaikaisasiakkaille tai muutoin pitkään pienillä tuloilla olleille perheille tositteita tai maksusitoumasta vastaan.	200e/lapsi/vuosi tositteita vastaan toimeentulotuen pitkäaikais- ja toistuvaisasiakkaana olleille perheelle tai muuten pitkään pienillä tuloilla.	200e/lapsi/vuosi tositteita vastaan toimeentulotuen pitkäaikais- tai toistuvaisasiakkaille tai muutoin pitkään pienillä tuloilla*1 olleille perheille	200e/lapsi/vuosi tositteita vastaan toimeentulotuen pitkäaikaisasiakkaille tai muutoin pitkään pienillä tuloilla*1 olleille perheille.	max.200e/lapsi/vuosi tositteita vastaan pitkäaikais- tai toistuvaisasiakkaille tai muutoin pitkään pienillä tuloilla*1 olleille perheille, esi koulu- ja kouluikäisille.	
Lasten retket/leirit/kerhot		Sisältyy harrastusmenoihin.	50e/perheenjäsen/vuosi yhteen matkaan				max.200e/vuosi/lapsi		
Tuettu loma- ja virkistystoiminta							25e/hiö kesälomareissu ml. aikuiset. Tuetuissa lomissa korvataan omavastuu, ei matkakuluja.		
Urheiluvälineet		max.120e/pyörä sis. kypärä. Alle kouluikäiselle vain lastensuojelullisista syistä.	max.150e/pyörä sis. kypärä kouluikäiselle lapselle. Tukea voidaan myöntää perheeseen kerran/lapsi.	max.150e/pyörä sis. kypärä kouluikäiselle lapselle.	80-100e/suksipaketti 30-40e/luistimet 20-30e/sisäpelikengät		30-100e/pyörä 80-100e/suksipaketti 30-40e/luistimet		
Turvaistuin		60e/turvaistuin	100e/lapsi turvaistuin/-kaukalo	100e/lapsi turvaistuin/-kaukalo	100e		max.80e	max.100e/ turvakaukalo/-istuin	
Lapsen sänky	x sis. patja	max.85e sis. patja	100e/pinnasänky/sänky sis. patja	100e/pinnasänky/sänky sis. patja		max.90e	80e/lapsen sänky 50e/vastasyntyneen sänky	max.100e sis. patja	
Muut huomioitavat kulut		100e/perhejuhlat, esim. ristiäiset, rippijuhlat, lakkiaiset, häät, pitkään toimeentulotukea saaneelle henkilölle tai perheelle.			max.95e/talousperhejuhlista aiheutuneisiin kustannuksiin pitkäaikaisille toimeentulotuen asiakkaille.		50e/ lasten juhliin (ristiäiset, rippijuhlat, valmistajaiset) pitkäaikaiselle toimeentulotuen asiakkaalle.	max.100e/ lasten perhejuhliin (esim. ristiäiset/rippijuhlat) pitkäaikaisille toimeentulotuki-asiakkaille.	
Muuta huomioitavaa	Asiakkaita ohjataan hankkimaan tarvikkeet käytettyinä.		Pakolaisena ja alaikäisenä yksin Suomen tulleeilla, alle 21-vuotiaalla on oikeus saada harrastusmenoihin 200e/vuosi.					Lastenvaunuihin ja -rattaisiin, sänkyyn sekä turvakaukaloon/-istuimeen myönnetään samaan perheeseen tukea kertaluonteisesti.	
Lapsen tapaamisesta aiheutuvat kulut						Yksilökohtaisen harkinnan mukaan 3kk. Lapsen luonapidosta aiheutuneita menoja voidaan hyväksyä toimeentulotukeen oikeutetulle vanhemmalle max.14vrk/kk perusosan ruokarahaa vastaavat menot. Tapaamisesta syntyvät matkakulut halvimman vaihtoehdon mukaisesti tositteiden mukaan. (ei alle 10km matkoihin, yksi suunta) Vangin ja hänen lastensa tapaamisesta voidaan tukea erityistilanteessa tapaamismatkoissa.			

*1 perheen tulot ylittäneet vain niukasti toimeentulotukinormit

5.3 Hautausmenot

5.3.1 Taulukko I

Hautausmenot	Essote	Eksote	Pohjanmaan kunnat	Etelä-Pohjanmaan kunnat	Päijät-Hämeen hyvinvointiyhtymä	Siun sote	Oulu	Turku	Espoo
Hautausmenot	max.500e sis. arkuu, arkun kansikoriste, vainajan vaateet ja arkuttaminen.	Ostopalvelusopimuksen mukaiset hautauspalvelut sis. vainajan kuljetus, vaatetus, pukeminen, arkuu.	max.1500e sis. hautaus, hautajaiset, hautakivi ja lehti-ilmoitus.	max.1400e sis. arkuu, arkuun hoito, välttämätön kuljetus ja seurakunnan lasku hautaamisesta aiheutuviin kuluihin/tai tuhkaus.	420e sis. kohtuulliset hautausoimiston kulut.	Kohtuullisten kustannusten mukaan ensisijaisesti hankintasopimuksen mukaisesti.	Edullisimman mukaan; arkuu/uurna, vaatetus, arkuun laitto, kukat arkun päälle, vainajan kuljetus kunnan alueella ja hautapaikka/ polttohautaus.	max. 600e sis. arkuu, arkuun huollon, avun arkuun laittosa, arkun hautauslupien tekemisen, sekä kappelin, papin ja kanttorin tilaamisen. Muut välttämättömät hautauksesta aiheutuneet erityiskulut*7	Kohtuullisten kustannusten mukaan ensisijaisesti kiipailutun sopimuksen mukaisesti.
Seurakunnan maksut	Normaalit hautapaikka- ja hautausmaksut	Välttämättömät hautaamisesta johtuvat seurakunnan maksut	Seurakunnan tai muun uskonnollisen/aatteellisen yhteisön välttämättömät todelliset kulut sisältyvät hautausavustukseen.	Sisältyy hautausavustukseen.	Välttämättömät kulut hyväksytään lähtökohtana vainajan tuhkaus ja hautaaminen muistolehtoon*4	x		145e/hautaus muistolehtoon 685e/arkkuhautaus*8 375e/uurnahautaus*9	Sisältyy hautausavustukseen (haudan lunastus, tuhkaus, ja haudan avaus ja peitto, lisäksi pakollinen nurmen pintahoito)
Vainajan kuljetuskustannukset	Välttämättömät ja kohtuulliset	Sisältyy hautausavustukseen		Sisältyy hautausavustukseen			Huomioidaan hautajaiskuluissa.	Sisältyy hautauskuluihin; kuljetus Turun alueella siunauskappeliin ja avun kuljetuksessa.	
Polttohautauksen kulut	Em.maksujen lisäksi kuljetus Krematorioon, tuhkaus ja 70e/uurna)	x		Sisältyy hautausavustukseen.	x (tuhkausmaksu, tuhkan hautaaminen, muistolehtopaikka)		Huomioidaan hautajaiskuluissa.	50e/uurna ja em. hautauskulut	
Toiselle paikkakunnalle hautaus	Hautaus- ja hautauspaikkamaksut kotipaikkakunnan kustannusten mukaan*1		Huomioidaan toisen paikkakunnan seurakuntayhtymän lasku					Perustellun syyn jälkeen huomioidaan ne kulut, jotka olisivat syntyneet, jos vainaja olisi haudattu Turkuun.	
Omaisien hautajaisiin osallistumisen tukeminen	35e/kukkalaite/perhe. 50e/hlö vaateet lähiomaisille*2		30e/kukkalaite 50e/hlö vaatekustannukset aikuisille matkakulut edullisimman mukaan Suomen sisällä Pitkäaikaisasiakkaalle voidaan myöntää toimeentulotukea lähiomaisen hautajaisiin osallistumiseen.*3	Matkakulut voidaan huomioida.	Jos kyse on lähiomaisen*5 hautajaisista, voidaan hyväksyä matkakustannukset. Kukkavihkoihin ei myönnetä erillisavustusta.	50e/kukkalaite/perhe. Jos lähiomainen*6 on oikeutettu perustoimeentulotukeen, matkakustannukset voidaan huomioida oman asuinpaikan sosiaalitoimessa.	Lähisukulaiselle*10 30e/kukat 50e/vaateet matkakustannukset halvimman kulkuneuvon mukaan meno-paluu.	Lähiomaisen*11 matkakustannukset perustoimeentulotukeen oikeutetuille edullisimman vaihtoehdon mukaan. (ei ulkomaille)	
Muut huomiot		Hautausavustus myönnetään maksusitoumuksena valittuun sopimusliikkeeseen. Perunkirjoitusta varten hankitut virka- ym. välttämättömistä todistuksista aiheutuvat kulut voidaan ottaa huomioon.			Ulkomaille hautaus: toimeentulotuksessa hyväksytään hautajaiskulut (hautausoimiston ja seurakunnan kulut) sen mukaan, mitä ne olisivat olleet, jos vainaja haudattaisiin kuntayhtymän alueelle.	Hautausoimistoon lähetettävä maksusitoumus kattaa hautausoimiston ja seurakunnan kulut, joista seurakunta lähettää laskun hautausoimistolle.		20e/hlö arkun kantaja ns. saattohoidon laskut sekä pesän kohtuulliset, tosittelliset tyhennyskustannukset. Jos asiakkaalla on oma hautaus, voidaan huomioida hallinta-ajan pidentyminen sekä kiven siirto ja paikalleen asetus (max.500e)	Hautausoimistoon faksattava maksusitoumus hautausoimiston kulut ja seurakunnan kulut, joista seurakunta lähettää laskun hautausoimistolle.

*1 Jos hautaus tapahtuu toiselle paikkakunnalle, vastaavat omaiset pääsääntöisesti kuljetuskustannuksista sekä vieraspaikkakunnan ja kotipaikkakunnan hautaus- ja hautapaikkamaksujen välisestä erotuksesta

*2 Lähiomaisiksi luetaan puoliso, omat ja puolison lapset, lasten puoliset ja lapset, sisarukset sekä omat ja puolison vanhemmat ja isovanhemmat

*3 Lähiomaisiksi luetaan puoliso, lapset, lapsenlapset, sisarukset, vanhemmat ja isovanhemmat

*4 Seurakunnan välttämättömät kulut hyväksytään lähtökohtana vainajan tuhkaus ja tuhkan hautaaminen muistolehtoon, jos ei ole tiedossa, että vainaja on kieltänyt tuhkauksen.

*5 Lähiomaisiksi luetaan vanhemmat, lapset, sisarukset, isovanhemmat

*6 Lähiomaisiksi luetaan vanhemmat, puoliso, lapset, sisarukset, isovanhemmat, appivanhemmat

*7 Muut mahdolliset erityiskulut, kuten esim. erikoiskokoisesta arkusta aiheutuneet kulut tai ylimääräinen kuljetus ortodoksihautauksessa, voidaan huomioida menona.

*8 Arkkuhautaus: arkkuhautapaikan lunastus 25v 325e

hautauspaikan avaus, peitto ja kunnostus 360e

huomioidaan korkeintaan 685e

*9 Uurna paikan hinta 25v 150e

hautauspaikan avaus, peitto ja kunnostus 80e

tuhkaus 145e

huomioidaan korkeintaan 375e

*10 Lähisukulaisiksi luetaan pääsääntöisesti omat vanhemmat, lapset, omat sisarukset, puoliso ja isovanhemmat

*11 Vanhemmat, puoliso, lapset, sisarukset, isovanhemmat, appivanhemmat

5.3.2 Taulukko II

Hautausmenot	Rovaniemi	Salo	Kaarina	Naantali	Jyväskylä	Jämsä	Laukaa	Äänekoski	Joutsa
Hautausmenot	600e(+alv) hautauspalvelu sis. arkku, vainajan vaatetus, arkkuun huolto, kukat arkun päälle, vainajan kuljetus.	max. 550-580e arkkuhautaus riippuen matkakustannuksista.	Välttämättömät menot: 410e/arkku, lisäksi kuljetus, arkkuun laitto, pukeminen, vaatetus, apumies, uurna.	Edullisimman mukaan 390e/arkku 35e/arkkukoriste 50e/arkkuun laitto	Edullisimman mukaan; arkku, arkkuun huolto, vaatetus, siirtokuljetus, hautapaikka ja hautausmaksu.	max.800e hautaus-toimiston maksuun sis. arkku, kuljetus, kukkavihko).	Kohtuulliset ja välttämättömät 450e/arkku 35e/arkkuun huolto/vaatetus	max. 600e hautaus-toimiston maksuun (esim. arkku, siirtokuljetus, kukkavihko).	Halvin arkku (n.500e), välttämätön srk:n lasku, välttämättömät kuljetuskulut
Seurakunnan maksut	x sis. haudan avaus ja peitto, hautasija, kunnostusmaksu.	Välttämättömät maksut (haudan avaus, hautapaikka, siunauskappeliin vuokra).	Välttämättömien menojen osalta kokonaan sis. haudan kaivuu ja peitto sekä tuhkaus.	Huomioidaan hautausmaksu.		Hautausmaksu ja hautapaikkamaksu.	180e arkkuhautaus 100e urnahautaus	Hautausmaksu ja hautasijamaksu kotipaikkakunnan seurakunnan taksaan mukaisesti.	Välttämätön seurakunnan lasku.
Vainajan kuljetuskustannukset	Huomioidaan hautauskuluissa vainajan säilytyspaikasta kappeliin tiloihin.	Sisältyy hautausavustukseen.	Sisältyy hautausavustukseen.	Tarpeelliset kuljetukset: 100e/ vainajan siirto (lähikunnat) 50e/apumies siirrosta 100e/arkun siirto kirkkoon siunauspäivänä	x		60e/terveyskeskus-kappeli 90e/keskussairaala-kappeli 95e/terveyskeskus/ keskussairaala-kappeli		Välttämättömät kuljetuskulut.
Polttohautauksen kulut	800e+alv sis. em. hautauspalvelun, uurnan ja tuhkaumatkan	800e sis. arkku, uurna ja kuljetus krematorioon.	118e/uurna	90e/uurna 150e/kuljetus tuhkaukseen uurnan hakeminen (Turusta Naantaliin 35e)		max.900e hautauskuluihin			
Omaisien hautajaisiin osallistumisen tukeminen		35e/kukkavihko lähiomaiselle*1 ja matkakulut Suomen rajojen sisäpuolella.	max.50e/lähiomaiselle esim. kukkiin ja vaatteisiin.	35e/kukat 70e/vaatetus lähiomaiselle.	40e/perhe lähiomaisen*2 kukkavihkoon.	50e/hlö lähiomaisen vaatteet 50e/talous kukkavihko lähiomaiselle*3.	40e/perhe lähiomaisen*4 kukkalaitte.	40e/talouden lähiomaisen*4 kukkavihko, jos kyseessä on toimeentulotuen pitkäaikais- tai toistuvaisasiakas.	
Muut huomiot	Kaupunki on kilpailuttanut varattomien hautauskulut. Kaupungissa toimivat hautausalan yritykset tuntevat sopimuksen sisällön.				Hankintatoimiston kilpailuttaman hautausliikkeen tiedot saa toimeentulotuki-viranomaiselta.				

*1 Lähiomaiseksi luetaan vanhemmat, lapsen, sisarus tai puoliso, erityistapauksessa isovanhempi (ollut lapsen virallinen huoltaja)

*2 Lähiomaiseksi luetaan puoliso, lapsi, sisarus tai vanhempi

*3 Lähiomaiseksi luetaan puoliso, vanhemmat, sisarukset, lapset tai isovanhemmat

*4 Lähiomaiseksi luetaan puoliso, lapsi, sisarus tai vanhempi

5.4 Opiskeluihin liittyvät kulut

5.4.1 Taulukko I

Opiskelusta aiheutuvat kustannukset	Essote	Eksote	Pohjanmaan kunnat	Etelä-Pohjanmaan kunnat	Päijät-Häme hyvinvointikuntayhtymä	Siun sote	Oulu	Turku	Espoo
Välttämättömät opiskelutarvikkeet (esim. kirjat, työvaatteet yms.)	max.300e/lukuvuosi sis. kirjat ja muut välttämättömät opiskelutarvikkeet Oppilaitoksen selvitys välttämättömistä oppikirjoista ja opiskelutarvikkeista.	Oppikirjat, työvaatteet ja -välineet yms. oppilaitoksen hankintaluettelon/ kustannusarvion perusteella.	Välttämättömät kirjat lukioon ensisijaisesti käytettyihin kirjoihin maksusitoumuksena tai kuitilla vastaan. Muut välttämättömät oppimateriaalit (esim. kokkiopiskelijan pakolliset hankinnat).	600e/lukuvuosi. sis. tietokoneen, työvaatteet ja -välineet, kirjat, yo-koemaksut.	Sisältää mm. ammattivaatetus ja -tarvikkeet, laskin, lukion oppikirjat, Kirjoista tulee olla luettelo ja kustannusarvio.*3	max.300e/lukuvuosi mm. oppikirjojen hankintaan, sillä edellytyksellä, että opinnot ovat edenneet suunnitelman mukaisesti.	max.300e/lukuvuosi oppikirjoihin, max. 100e/lukuvuosi muut opiskelutarvikkeet mm. työvaatteet tarveharkintaan perustuen menotositteilla vastaan, ellei hakijalla ole muuta ensisijaista tapaa rahoittaa menoja. Oppilaitokselta todistus pakollisista oppikirjoista ja työvälineistä.	Lukiossa ja ammattiin johtavassa toisen asteen oppilaitoksessa oppikirjoista aiheutuvat menot sekä muut välttämättömät em. opintoihin liittyvät menot (esim. työvälineet ja -vaatteet). Opettajan vahvistama luettelo kirjoista.	Esim. lukion oppikirjat, työvaatteet ja muut välttämättömät tarvikkeet, 150e/laskin (pitkän matematiikan/ fysiikan opiskelijaile). Tarvikkeet oppilaitoksen lausunnon/ selvityksen mukaisesti.
Tietokone	max.300e/tutkinto välttämättömiin, kertahankintana hintaviin tarvikkeisiin, esim. tietokone/ ammattivälinepaketti.	max.300e, toisen asteen opiskelijoille, kun se on välttämätön opinnoissa. Selvitys oppilaitokselta.	max.350e/ lukio-opintoihin kertaluonteisesti.	max.300e opintoihin joihin kone on välttämätön ja kyseessä on peruskoulun jälkeinen 1. keskiasteen tutkinto	max.300e lukiolaisille.		max.300e, jos välttämätön, kertaluonteisesti tositteita vastaan.	max.250e	300e lukiolaisille.
Ylioppilastutkintomaksut	x (ei hyväksytyt kokeen uusimiseen)	x	x	x	x			x laskun perusteella	x
Pääsykokeista aiheutuvat kulut	x (ilman ammatillista tutkintoa oleville)	x (ilman ammatillista tutkintoa oleville)	3 koetta/lukuvuosi sis. pakolliset matka- ja majoituskustannukset	x	x		x sis. matkakustannukset osana palvelu- ja toimenpidesuunnitelmaa pääsääntöisesti ilman ammattitutkintoa oleville ja tositteita vastaan.		
Ylioppilaskunnan jäsenmaksu			x		x				x
Matkakulut	Yli 5km matkoihin, max. 43e/kk tositteita vastaan+matkakortin panttimaksu 6.50e (opintoetuksilla opiskelevalle).		Omaosuus koulumatkoista.	Toisella paikkakunnalla opiskelevien koulumatkatuen omavastuusuudet.					Jos päätoiminen opiskelija opiskelee toisessa pääkaupunkiseudun kunnassa eikä hänellä ole oikeutta opiskelija-alennukseen, korvataan sisäisen ja seutulipun erotus.
Muita huomioitavia kuluja	Näyttötutkintomaksut pääsääntöisesti yhden ammatittutkinnon osalta (tapauskohtainen harkinta). Oppilaitoksen selvitys pakollisista näytöistä.		200e valmistajaisjuhlain (ylioppilas tai ammatillinen oppilaitos), jos perhe/nuori saanut säännöllisesti toimeentulotukea. Välttämättömät viranomaismaksut (esim. tulityökortti, hygieniapassi).				Erityisistä syistä opintoalain korkoja voidaan huomioida osana palvelusuunnitelmaa tai muutoin huomioidaan, mikäli muut tuen myöntämisen edellytykset täyttyvät (jos korkoja ei voi pääomittaa, hakija ei saa opintotukikeskuksen korkoavustusta tai perustoimeentulotukea).	Työvoimapolitiiseen koulutukseen liittyvät välttämättömät tarvikkeet ja maksut voidaan huomioida menona. Näyttötutkintomaksut. Esim. tulityökortti, hygieniapassi tms. voidaan huomioida menona, mikäli asiakkaalla on tiedossa työpaikka, johon se vaaditaan.	
Muut huomiot	Kirjojen ja muiden välttämättömien opiskelutarvikkeiden hankintaa tuetaan lukiolaisille ja ensimmäiseen ammattiin opiskeleville. *1	Pääsääntöisesti tuetaan ensimmäistä toisen asteen tutkintoa suorittavien opiskelua. *2		Ensisijaisesti tuetaan päätoimista opiskelua ensimmäiseen ammattiin.	Kirjojen hankkimista edellytetään ensisijaisesti käytettynä.*4		Oppilaitokselta todistus pakollisista oppikirjoista ja työvälineistä. Pääsääntöisesti tukea voidaan myöntää 1. tutkintoa suorittavan kustannuksiin.	Käytettyjen kirjojen saatavuus tarkistettava ennen tuen myöntämistä.	Lukion kirjat suositellaan ostamaan käytettyinä.

*1 Opiskelijalle, jonka tulona on työttömyyskorvaus ja kulukorvaus, voidaan myöntää toimeentulotukena tavanomaista suurempiin materiaalikustannuksiin, kuten muillakin opiskelijoilla. Kulukorvauksen katsotaan pääosin kattavan matka- ja ravintokulut.

*2 Jos toisen ammatillisen tutkinnon tai tutkinnon osien suorittaminen auttaa työllistymään tai opintojen pitkittyessä ja opintoetuuden päättyessä, jos opinnot etenevät suunnitelman mukaan ja opiskelu parantaa työllistymismahdollisuuksia jatkossa.

*3 Lukion oppikirjoja tarvitaan kurssin jälkeen myöhemmin myös ylioppilaskirjoituksiin valmistautuessa, jonka vuoksi kirjojen hankintaa maksu voidaan pitää välttämättömänä. Muissa opinnoissa tuen hakijaa pyydetään selvittämään ensisijaisesti mahdollisuudet lainata kurssikirjallisuus kirjastosta.

*4 Mikäli asiakkaalla ei ole ollut tietoa siitä, että oppikirjat tulisi hankkia käytettynä ja hän on jo hankkinut oppikirjoja uusina, hyväksytään uusien oppikirjojen hankintakulut kerran ja asiakasta tiedotetaan toimeentulotukipäätöksessä siitä, että jatkossa oppikirjakulut hyväksytään käytettyjen kirjojen hankintakulujen perusteella.

5.4.2 Taulukko II

Opiskelusta aiheutuvat kustannukset	Rovaniemi	Salo	Kaarina	Naantali	Jyväskylä	Jämsä	Laukaa	Äänekoski	Joutsa
Välttämättömät opiskelutarvikkeet (esim. kirjat, työvaatteet yms.)	Oppikirjat, työvälineet ja työvaatetus voidaan ottaa erityisperustein huomioon. Perusteena voi olla pitkäaikainen toimeentulotuki-asiakkuus. Opiskeluun liittyvistä tarvikkeista/ oppikirjoista tulee esittää oppilaitoksen todistus kyseisten hankintojen välttämättömyydestä opintojen suorittamiseksi.	170e/lukuvuosi, esim. oppikirjat, työvälineet, työvaatetus yms. oppilaitoksen antaman hankintaluettelon/ kustannusarvion perusteella.	Pakollisina pidetyt oppikirjat. Pakollisuudesta tulee toimittaa koulun kirjoittama kirjalista ja koulun henkilökunnan allekirjoittama selvitys pakollisuudesta. Muut opiskelutarvikkeet harkinnalla.	Pakollisena pidetyt oppikirjat ja harkinnalla oppilaitoksen pakollisina pitämiin opiskelutarvikkeisiin.	max.150e/lukukausi oppikirjat. max. 350e/vuosi työvaatteet ja -välineet.	max.300e/vuosi sis. oppikirjat, opiskelutarvikkeet ja työvaatteet (ammattiin valmistava koulutus ja lukio).	max.150e/lukukausi oppikirjat, max.250e/vuosi työvaatteet ja -kalut.	max.350e/lukuvuosi oppikirjat, työvaatteet ja -tarvikkeet.	Opinnoista aiheutuvat menot ja matkat edullisimman vaihtoehdon mukaan. Jos opiskelija ei esim. luottohäiriöistä johtuen saa opintolainaa, voidaan tilapäisesti myöntää toimeentulotukea muun rahoituksen järjestämiseksi.
Tietokone						max.250e/ kerta-luontoisesti, jos välttämätön			
Ylioppilastutkintomaksut		x /ylioppilas- ja ammattitutkintomaksut	x	x					
Pääsykokeista aiheutuvat kulut			x, sis.matkat	x, sis.matkat					
Ylioppilaskunnan jäsenmaksu									
Muita huomioitavia kuluja		Seutulippu koulumatkatuen jälkeen (43e). Jos iltalukiossa peruskoulu/lukio suoritaminen on todettu perustelluksi (esim. maahanmuuttajat), voidaan poikkeuksellisesti huomioida 170e/lukuvuosi menoiksi.	Matkakulut kuukausittain edullisimman matkustustavan mukaan. Opiskeluihin liittyvät soveltuvuuskoee-, pääsykoee-, tutkinto-, ylioppilastutkinto- tai ilmoittautumismaksuihin ja näihin liittyviin matkat.	Matkakulut edullisimman matkustustavan mukaan, ellei henkilö ole oikeutettu muuhun matkukseen. Opiskeluihin liittyvät soveltuvuuskoee-, pääsykoee-, tutkinto-, ylioppilastutkinto- tai ilmoittautumismaksuihin, sis.matkat.	200e rekisteröintimaksut/ rikosrekisteriote (esim. lähihoitajat), lukukausimaksut (esim. hierojakoulu).	max.95e/talousperhejuhliin (esim. ristiäiset, ylioppilasjuhlat, rippijuhlat) pitkäaikaisille toimeentulotuen asiakkaille (6kk).	200e rekisteröintimaksut/ rikosrekisteriote (esim. lähihoitajat) ja tutkintomaksut. matkojen omavastuuosuudet. 50e/ pitkäaikaiselle toimeentulotuen asiakkaalle voidaan myöntää lasten juhliin (ristiäiset, rippijuhlat, valmistajaiset).	max.100e/pitkäaikaisille toimeentulotuki-asiakkaille lasten perhejuhliin esim. ristiäiset/rippijuhlat.	
Muut huomiot	Pääsääntöisesti tukea voidaan myöntää 1. tutkintoa suorittavan hakijan opiskelukulustuksiin.	Pääsääntöisesti tuetaan 1. toisen asteen tutkintoa suorittavien opiskelua.			Opiskelusta aiheutuviin kustannuksiin voidaan myöntää toimeentulotukea, mikäli hakija/perhe on pitkäaikainen toimeentulotuki-asiakas.	Opiskelusta aiheutuviin kustannuksiin voidaan myöntää toimeentulotukea, mikäli hakija/perhe on pitkäaikainen toimeentulotuki-asiakas.		Toimeentulotukea opiskelukuluihin voidaan myöntää mikäli hakija/perhe on pitkäaikainen toimeentulotuen asiakas. Kuitit toimitettava.	

5.6 Vaatemenot

5.6.1 Taulukko I

Vaatemenot	Essote	Eksote	Pohjanmaan kunnat	Etelä-Pohjanmaan kunnat	Päijät-Hämeen hyvinvointikuntayhtymä	Siun sote	Oulu	Turku	Espoo
Romanihame	max.450e/ 2 vuoden välein	max. 420e/ 2 vuoden välein	max.500e/ 2 vuoden välein	max. 450e/ 2 vuoden välein	max. 450e/3 vuoden välein	max.450e/2 vuoden välein	max.400e/2 vuoden välein	max.355e/ 2 vuoden välein	max.420e/ 2 vuoden välein
Edellytykset tuensaamiselle	1.kerran uutena asiakkaana tukea hakieksa on esitettävä selvitykset ja tositteet milloin on hankkinut hameen edellisen kerran ja onko siihen saanut toimeentulotukea. Tukea voidaan myöntää kevennettyyn hameeseen aiemmin kuin 2 vuoden välein, mikäli se on lääkärin lausunnon perusteella välttämätöntä raskauden vuoksi. Tässä tapauksessa tukea hameeseen myönnetään seuraavan kerran 2 vuoden kuluttua.		Tuki edellyttää toimeentulotuen pitkäaikais- tai toistuvaisasiakkuutta.	Tuki edellyttää pitkäaikaista pienituloisuutta. Romaniasusteita säännöllisesti päivittäin käytävälle, vähintään kaksi vuotta paikkakunnalla asuneille.	Yli vuoden kestänyt säännöllinen toimeentulotuen asiakkuus.	Vähintään vuoden kestänyt toimeentulotuki-asiakkuus.	Säännöllinen oikeus perustoimeentulotukeen tai muu erityisen tuen tarve.		Pitkäaikainen perustoimeentulotuen asiakkuus. Jos asiakas on muuttanut toiselta paikkakunnalta, valmistetaan lähtökunnasta, milloin asiakkaalle on myönnetty toimeentulotukea hameeseen.
Käytäntö tuensaamisessa				Maksusitoumus tai kuittia vastaan. Pääsääntöisesti maksusitoumus valmistajalle, jolta löytyy voimassa oleva y-tunnus.			Maksu tositteiden perusteella.		
Muut huomiot	Nuorelle toimeentulotukea hameeseen voidaan myöntää hänen aikuistuttuaan, ellei ole erityisperusteluita myöntää jo aikaisemmin. Romanihameen korjaukseen ei myönnetä erikseen toimeentulotukea. Muu romaninaisen vaatetus, kuten röijyt ja puserot sekä miehen romanivaatetus kuuluvat perusosalla katettaviin menoihin.	Romanien muu vaatetus kuuluu perusosaan. Romanihameen korjaukseen ei myönnetä erikseen toimeentulotukea.					Muu romaninaisen vaatetus, kuten röijyt ja puserot, sekä miesten romanivaatetus kuuluvat perusosalla katettaviin menoihin, eikä niihin myönnetä erikseen toimeentulotukea.	Romaninaisen muu vaatetus ja vaatteiden korjauskustannukset kuuluvat perusosaan.	
Muut tavonomaista suuremmat vaatemenot		Tavanomaista suurempiin vaatemenoihin voidaan myöntää toimeentulotukea esim. vamman tai sairauden vuoksi tai jos kuntouttavaan työtöimintaan osallistuvalla on tarve työvaatteisiin tai -jalkineisiin.	Mikäli hakijalla on sellaisia erityisiä vaatekuluja, jotka eivät kuulu perusosalla katettaviin menoihin, ne voidaan ottaa huomioon. Hakijan tulee esittää erityisistä tarpeista ja haettavista kuluista selvitys ja kustannusarvio ja tarvittaessa viranomaisen lausunto.	Muuhun vaatetukseen voidaan myöntää vain erityisen syyn perusteella.	Raskausajan vaatetukseen voi erityisestä syytä saada toimeentulotukea. Pitkän vankeusrangaistuksen loppuvaiheen kotiutumista varten voidaan myöntää täydentävää toimeentulotukea välttämättömään vaatetukseen, jos vangilla ei ole asiallisia siviilivaatteita.		Asiakkuuden pitkäaikaisuus ja erityiset olosuhteet (terveydelliset, vammaisuus tai muu erityinen tarve) huomioiden. Esitettävä tarvetta tukevat asiantuntijalausunnat, erittely kuluista ja menotositteet/ kustannusarvio.	max.200e/ laitoshoidossa olevien vaatemenot. max.120e/ sairaudesta aiheutuneet vaatemenot.	Eryityset terveydelliset, vammaisuus tai muut erityiset syyt ja perusteet.

5.6.2 Taulukko II

Vaatemenot	Rovaniemi	Salu	Kaarina	Naantali	Jyväskylä	Jämsä	Laukaa	Äänekoski	Joutsa
Romanihame	max.403e/ 2 vuoden välein	max.400e/ 2 vuoden välein	max.400e/ 3 vuoden välein	max.400e/ 3 vuoden välein	max.400e/vuoden välein	max.400e/ 2 vuoden välein	max.400e/ 2 vuoden välein	max.600e/ 2 vuoden välein	max.400e/ 2 vuoden välein
Edellytykset tuensaamiselle	Tapauskohtainen harkinta. Hakijan tulee yksilöidä hameen hankintakustannus ja paikka mistä hame ostetaan.	Hameen jatkuva käyttö, hameen huonokuntoisuus ja toimeentulotuen pitkäaikais-/toistuvaisasiakkuus tai ylijäämä on ollut vuoden ajan niin vähäinen, ettei sillä ole kohtuudella voinut varautua kyseiseen hankintaan. Jos henkilö on muuttanut toiselta paikkakunnalta, tarkistetaan lähtökunnasta, milloin hameraha on viimeksi myönnetty.	Vähintään vuoden toimeentulotukiasiakkuus.	Vähintään vuoden toimeentulotukiasiakkuus paikkakunnalla.		Pitkäaikainen toimeentulotuki-asiakkuuden perusteella. Hakija on asunut paikkakunnalla väh. 6 kuukautta ennen tuen hakemista.	Säännöllinen toimeentulotuki-asiakkuus viimeisen vuoden aikana.	Hame on käytössä päivittäisenä arkivaatteena.	Hakija asuu paikkakunnalla tai on todistetusti oleskellut paikkakunnalla väh. 6kk. Toimitettava edellinen hameeseen liittyvä päätös, jos tehty eri kunnassa.
Käytäntö tuensaamisessa					Maksusitoumus ompelijalle.	Maksusitoumus ompelijalle, poikkeustilanteissa rahana.	Maksusitoumus ompelijalle.	Maksusitoumus ompelijalle, jolla on y-tunnus/ verokortti.	Maksusitoumuksena.
Muut huomiot	Muut romanikulttuuriin kuuluvat vaatehankinnat sisältyvät perusosalla katettaviin menoihin.	Romanihameen korjaukseen ei myönnetä erikseen toimeentulotukea. Muut romanivaestön vaatehankinnat sisältyvät perusosaan.	Romaninaisen muu vaatetus ja vaatteiden korjauskustannukset kuuluvat perusosaan.	Romaninaisen muu vaatetus ja vaatteiden korjauskustannukset kuuluvat perusosaan.		Muu romaninaisen vaatetus, kuten röijyt ja puserot sekä miesten romanivaatetus kuuluvat perusosalla katettaviin menoihin.		Muu romanivaatetus sisältyy perusosalla katettaviin menoihin.	Korjauskulut sisältyvät ko. enimmäissummaan.
Muut tavonomaista suuremmat vaatemenot	Harkinnan mukaan vamman, sairauden tai muu erityistilanne, olosuhteet ja elämäntilanne huomioiden.	Esim. vamman tai sairauden vuoksi tai jos hakijalla on tarve työvaatteisiin tai -jalkineisiin. max.50e/ odottavalle äidille raskausajan vaatehankintamenoihin .	Laitoshoidossa oleville, mikäli hoito on kestänyt kauan ja asiakkailta on käytössään vain käyttövara. Avovankilassa oleville voidaan laskelmassa huomioida perusosan vaaterahaa vastaava summa. 60e/henkilö suoraan ulkomailta vastaanotettaville tai perheen yhdistämisen kautta tuleville henkilöille vaateavustuksena.				max. 150e/ vaatekuluihin erityisin perustein.		

5.7 Muut taulukot

5.7.1 Taulukko I

Muut	Essote	Eksote	Pohjanmaa	Etelä-Pohjanmaa	Päijät-Häme	Siun sote	Oulu	Turku	Espoo
Edunvalvonta	Hakemis-, määräys-, paikko- ja tarkastusmaksut eräpäivän mukaisesti.		Edunvalvontapaikkio eräpäivän mukaisesti.	Edunvalvontapaikkio sekä maistraatin edunvalvonnan käsittelymaksu.	Käsittelymaksut, edunvalvontapaikkio sekä tilin tarkastusmaksu eräpäivän mukaisesti.	Edunvalvontapaikkio eräpäivän mukaisesti.		Itsenäisesti asuvilla edunvalvontapaikkio huomioidaan eräpäivän mukaan.	
Palveluamisen ja kotona annettavan palvelun maksut	Kotihoidot, jotka eivät sisällä kotisairaanhoidon, huomioidaan eräpäivän mukaisena kuukauden menona, jos maksuhuojennusta ei ole myönnetty. Siivouskuluja voidaan myöntää palvelutarpeen arvioon perusteella. Turvapuuhinmaksu voidaan huomioida menona, ellei hoitotuki sitä kata.	Palvelutarve huomioiden välttämättömän kertaluonteisen siivouksen kohtuulliset kulut (asumisen turvaamisiksi). Jos hakijan varat eivät riitä hänen hankkiemiensa yksiyksien palveluiden ja välttämättömien elinkustannusten kattamiseen, yksityisiä palveluista joutuvat maksut huomioidaan siihen asti, kunnes julkisen sektorin edustaja on selvittänyt palvelutarpeen.		Palvelutarve ja tulot huomioiden esim. siivous-, pyykki- ja kauppalapalvelu ja turvapuuhin. Asumis- palveluun ateriamaksuihin myönnetään tukea siltä osin, kun maksut ylittävät toimeentulotuen perusosan ruokanormin ja tuen hakijan omat tulot eivät riitä kattamaan menoa.	Kun kunnallinen turvapuuhin on välttämätön henkilön kotona selviytymiseksi, voidaan puheleimien liittymän kuukausimaksu huomioida.		Tilapäisesti, max. 3kk ajalta huomioida ruokamaksuja, niiden menojen osalta, jotka ylittävät perustoimeentulotuen ravintomenot.	Laskun perusteella turvapuuhinesta tai turvarannekkeesta aiheutuvat kustannukset	Ateriapalvelumaksut perusosan ylittävältä osalta (jos maksujen alentaminen ei ole mahdollista). Kotipalvelun maksuihin voidaan myöntää tukea, jos asiakkaalla on vain silloin tällöin toimeentulotuen tarve. Elämäntilanteeseen liittyvä väliaikaiseen siivousapuvu/raivaus- siivoukseen perusteluista syistä.
Matkakulut	Jos asiakkaalle maksetaan toimeentulotukena matkakulujen oman auton käyttökulujen perusteella, korvaus noudattaa Keian määrittämää oman auton korvausperustetta.		Aikuiselle henkilölle voidaan myöntää toimeentulotukea pyörään, jos henkilö on toissia tai koulutuksessa ja tarvitsee pyörän näihin tarkoituksiin.	Perustelusta oman auton käyttökulua, 0.20€/km. Kuntouttavaan työtöimintään osallistumista tuetaan.	Työliikettä edistävään toimintaan osallistumiseen 1. kk matkakulut ja ajalta, jolta ei saa kulkokorvausta. Kuntouttavaan työtöimintään ja sosiaaliseen kuntoutuksen mukaiseen toimintaan osallistumiseen matkakulut. Auton käyttöä aiheuttavat kulut, jos auto on vammaan vuoksi välttämätön ja asiakas on saanut vammaispalvelulain mukaista avustusta auton hankintaan.	Buskortti voidaan myöntää esim. asiakkaan kuntoutumista tuettaessa, sosiaalitoimen suunnitelmallisena toimintana.	Työmatkamenot ja muut työskäynnistä, työtoiminnasta, työharjoittelun ja työkokeilusta aiheutuvien menojen osana palvelusuunnitelmaa edullisimman kulkemistavan mukaisesti, ellei niihin saa korvausta muun lain perusteella.	Hakijan aloittaessa työkokeilu- harjoittelun/palkkatyön voidaan myöntää bussikortti kunnes 1. ylläpitokorvaus/palkka on maksussa. Kuntouttavassa työtöiminnassa oleville ensisijaisesti 52e/kk.	Matkailupöytäaktiivitoimintaan osallistumisen ajaksi. Jos asiakas saa kulkokorvausta, voidaan korvata 1. kk tukea matkailupöytä. Espoon ulkopuolella työtöiminnassa oleville työkenteleville tukea. Välttämättömästä auton käytöstä on voidaan huomioida kilometrikorvausena 0.20€/km
Terveys		Jos ensisijaiset etuudet ja perustoimeentulotuki eivät kata pitkäaikaisesti/vaikkeasti sairaan erityismenoja, ne voidaan huomioida. Menojen tarve kytkeytyy pitkäaikaiseen tai vakavaan sairauteen (ei tarvitse olla suoranaisia terveydenhuollonmenoja)		Sellaiset terveydenhuoltoon liittyvät erityismenot, jotka katsotaan asiakkaalle välttämättömiksi ja ne eivät sisälly perustoimeentulotukeen.			Terveydenhuollonmenot voidaan huomioida tilapäisesti/ kertaluonteisesti erityisten syiden perusteella (jos perustoimeentulotukea ei myönnetä) Apuvälineiden omavastuuosuus kohtuullisuusarvioon käyttäen. Ilman reseptiä saatavat lääkkeet/lisäravintovalmisteet, joihin ei saa kulkokorvausta/ perustoimeentulotukea, osana palvelusuunnitelmaa/ muuton kohtuullisista osin. Yksityisen hoidon asiakasmaksun omavastuu Yksityisillä käyntien menot kertaluonteisesti.		
Velat			Erillisen harkinnan mukaan maksamattomien vuokriin/sähkömaksuun. Velkajärjestelyn maksuista ohjelman noudattaminen voidaan turvaaminen toimeentulotuelle. Kodinrätin ja - koneiden velat ja lyennykset voidaan huomioida, kun ne kohdistuvat hankintoihin, joihin voidaan erityisesti syytä myöntää toimeentulotukea takautuvasti.	Asumista vaarantavaan vuokravalkaan, korkeintaan yhden kuukauden vuokran suuruinen tuki.				Vuokravalka ehkäisevänä toimeentulotukena.	1 kkn vuokravalkaan päättökäytöllä sosiaaliohjaajan asiakkaalle esim. yksittäisessä/ poikkeuksellisessa tilanteessa. Muissa tilanteissa sosiaaliohjaajan harkinnan mukaan.
Aikuisen harrastusmenot			Täydentävää toimeentulotukea voidaan myöntää myös aikuisille tuettuihin leireihin (esim. seurakunnan, pelastakaa lapset ry:n)		Tukea voidaan myöntää osana pitkäaikais-työttömän, päihde- tai mielenterveyskuntoutujan kuntoutumista. Liikunnallista harrastusta voidaan tukea terveydellisiin syin lääkärin lausunnon pohjalta.			Toimeentulotuki-asiakkaat ovat oikeutettuja ostamaan kimmokerannekkeen 39e/6kk. SHL-asiakkaita voidaan tukea rannekkeen hankintaa kautta vastaan, jos asiakas on oikeutettu siihen ja hänellä on myönteinen toimeentulotuen päätös Kelasta. 50e/poikupöytä.	
Muut	- Kun asiakas on ollut vuoden yhtäjaksoisesti toimeentulotuen saajana, voidaan hakemuksesta myöntää 50 € 12 kuukauden välein täydentävänä toimeentulotukena yleinen, ylimääräinen tuki. - Kansalaishakemukseen liittyvät kustannukset perustelusta syystä*1	- Maahanmuuttajien kielikursseihin voidaan myöntää tukea, jos tätä koulutusta ei muutoin järjestä ja se katsotaan tarpeelliseksi hakijan kotoutumissuunnitelmassa. - Tutkintojen rinnastamispäätökset yms.	-Kotoutumissuunnitelmassa sovitusta tai muotoon kotoutumista edistävistä toimenpiteistä aiheutuvat välttämättömät kustannukset myönnetään toimeentulotukena, mikäli muut toimeentulotuen edellytykset täyttyvät. - lasten kotoutumista tukeva ohjattu harrastustoiminta - Alle 25-vuotiaille nuorille, jotka opiskelevat aikuisten peruskouluopinnoissa kotoutumisen jälkeen, myönnetään toimeentulotukea opintojen aikana, koska he eivät voi saada opintotukea tai työmarkkina- tukea opiskeluunsa	-Muut erityisiä tarpeita aiheuttavat menot. Muu meno voi olla esim. erityisryhmien uimahallimaksun vuosittainen omavastuuosuus tai suunniteltuun toimintaan.	-Kansalaisuus- hakemuksen kulut, jos perusteet ovat riittävät*2 - Tuikkaus- ja käännöspalvelut paluumuuttajille*3 - Pankkitilittömien pankkimaksut*4 - Ajo-oikeuden täydentäminen lisäkulut, jos työllistymistä edistävänä toimenpiteenä.	-50e/erityisruokavalo, mikäli hakija ei saa korvausta muun lain perusteella ja on toimittanut lääkärin lausunnon sekä luotettavan ja riittävän selvityksen erityisruokavaliion aiheuttamista lisäkustannuksista.	- Palvelumaksut kertaluonteisesti tai max. 3kk ajalta erityisistä syistä osana talouden tasapainottamistoimenpiteitä huomioida sosiaali- ja terveyspalveluiden asiakas- ja palvelumaksuja, ellei niihin saada muun lain nojalla etuuskia. - Tavallista suuremmat ravintomenot, joilla on lääketieteellinen perusta, eikä niitä korvata muilla tavoin. Kulut huomioidaan kohtuullisen suuruisena perusosan sisältyvien ravintomenojen ylittävältä osalta.		- Tukea voidaan myöntää esim. päihdekuntousta varten sosiaaliohjaajan tai sosiaaliohjaajan asiakassuunnitelman perustuen. - Paluumuuttoavustus pakolaiselle, joka palaa vapaaehtoisesti koti- tai lähtömaahansa muuten kuin tilapäisessä tarkoituksessa kohtuulliset matka- ja muutokustannukset.*5

*1 liittyvät kustannukset voidaan huomioida täydentävänä toimeentulotuen menona, mikäli hakija esittää perustellun syyn, miksi Suomen kansalaisuus on välttämätöntä suomalaisen yhteiskunnan jäsenenä toimimiselle. Työskentely, opiskelu ja sosiaali- ja terveydenhuoltopalvelujen saaminen eivät yleensä edellytä Suomen kansalaisuutta, eivätkä siten ole sellaisia perusteita, joiden katsotaan oikeuttavan kansalaisuushakemuksen kustannusten huomioimiseen täydentävänä toimeentulotuen menona.

*2 Asiakkaan tulee antaa erillinen selvitys siitä, miten Suomen kansalaisuuden saaminen edistää hänen tai hänen perheensä mahdollisuuksia pitää huolta elannostaan. Keskeistä on kansalaisuuden merkitys työnteolle. Pankkitilittömien henkilöiden kansalaisuus-hakemuskulut huomioidaan yksilölliseen harkintaan perustuen täydentävänä toimeentulotuen menona, jotta henkilöillä olisi mahdollisuus Suomen kansalaisuuden saatuaan avata pankkitili

*3 Kunnat voivat myöntää paluumuuttajille toimeentulotukena kielipalvelujen kustannuksia. Edellytyksenä on, että paluumuuttaja on kunnan toimeentulotukiasiakas ja että kieli- palvelut ovat paluumuuttajan kotoutumisen kannalta välttämättömiä.

Kysymykseen voivat tulla sosiaali- ja terveydenhuollon käytössä, kotoutumissuunnitelman laatimisessa ja muissa kotoutumistoimenpiteissä välttämättömät tulkki- ja käännöspalvelut. Ulkomailla hankitun tutkintotodistuksen käännätyskuluihin ja tutkinnon rinnastamispäätöksen kuluja voidaan huomioida täydentävän toimeentulotuen menoina sosiaalityöntekijän / sosiaaliohjaajan päätöksellä.

*4 Osa maahanmuuttajista ei saa avattua pankkitiliä sen vuoksi, että heidän passissaan lukee merkintä "*henkilöllisyyttä ei ole voitu varmistaa*". Henkilöt joutuvat maksamaan laskunsa pankissa tai muussa toimipaikassa, jolloin pankkipalvelumaksut ovat suuret (noin 6–8 € / lasku). Pankkitilittömien henkilöiden laskujen maksusta aiheutuvat pankkipalvelumaksut huomioidaan täydentävän toimeentulotuen menoina silloin, kun maksut koskevat vuokraa, terveysmenoja, sähkö- ja kotivakuutusmaksuja tai muita toimeentulotuessa hyväksyttäviä menoja.

*5 Lisäksi kunta voi maksaa yhdelle henkilölle enintään kahden kuukauden ja perheelle enintään neljän kuukauden toimeentulotuen perusosan määrää vastaavan paluumuuttoavustuksen. Edellytyksenä paluumuuton tukemiselle olisi, että henkilön olisi tarkoitus muuttaa maasta muuten kuin tilapäisessä tarkoituksessa. Osoituksena tästä voi olla esimerkiksi maistraatille tehty muuttoilmoitus, josta ulkomailla oleskelun vakainainen tarkoitus ilmenisi.

5.7.2 Taulukko II

Muut	Rovaniemi	Salon	Kaarina	Naantali	Jyväskylä	Jämsä	Laukaa	Äänekoski	Joutsa
Edunvalvonta		Edunvalvontapaikkio ja tiilitarkastusmaksu eräpäivän mukaisesti.	Edunvalvontapaikkio huomioidaan täydentävän toimeentulotuen menona.	Edunvalvontapaikkio huomioidaan täydentävän toimeentulotuen menona.	Edunvalvontapaikkio, sekä muut edunvalvontaan liittyvät maksut.	Edunvalvontapaikkio sekä muut edunvalvontaan liittyvät maksut otetaan huomioon.	Edunvalvontapaikkio o sekä muut edunvalvontaan liittyvät maksut.	Edunvalvontapaikkio o sekä muut edunvalvontaan liittyvät maksu eräpäivän mukaisesti.	Edunvalvonnan aiheutuvat kulut
Palveluasumisen ja kotona annettavan palvelun maksut	Palveluasumisen ateriamaksut otetaan huomioon toimeentulotuen perusosan ravintomenuon ylittävältä osalta.	Palvelutarpeen arvioinnin perusteella voidaan myöntää asumisen turvaamiseksi välttämättömän kertaluonteisen siivouksen kohtuulliset kulut.	Kotipalvelun tukitoimen (esim. arkiapu, turvapuhelin) palvelu- maksujen osuus huomioidaan. Arkiavun maksut asiakkaan kokonaistilanteen huomioiden. Päivätoiminnasta Hovirannan tai Värttinän palvelukeskuksissa tulleet laskut sis. kuljetukset.			Raivaussivous kertaluonteisesti, jos se on välttämätöntä itsenäisen selviytymisen tukemiseksi/ asumisen turvaamiseksi. Yliäpitosisivous harkitaan perustuen, mikäli se mahdollistaa itsenäisen asumisen. Asiakaskohtaisia harkintaa on erityistilanteissa mahdollista käyttää ateriamaksuissa.			Kotihoidon kuluja (siivous yms.) voidaan ottaa huomioon erityisestä syystä ja kertaluonteisesti.
Matkakulut			Aikuisille voidaan myöntää tukea polkupyöräään, jos pyörä hankitaan koulu-, työ ja kuntouttavan työtoiminnan matkoja varten. Työvoimapolitiisessa toimenpiteessä (esim. kurssi, työkokeilu) aloitavalle voidaan myöntää tukea ensimmäisen kuukauden bussikortin hankkimiseen. Kuntouttavassa työtoiminnassa käymistä tuetaan yli 3km työmatkoissa.	Työvoimapolitiisessa toimenpiteessä (esim. kurssi, työkokeilu) aloitavalle voidaan myöntää tukea ensimmäisen kuukauden bussikortin hankkimiseen.		Perustoimeentulotukeen oikeutetuille opiskelijoille ja työkokouksissa oleville henkilöille yli 5km matkoihin (yksi suunta). Oman auton käytöstä huomioidaan 0.20 e/km (max.160e/kk), jos julkinen liikenne ei ole käytettävissä. Harkinnalla päihde- ja mielenterveyspalveluissa säännöllisesti käyville perustoimeentulotuen asiakkaille seutulippuun/ vuosikorttiin maksusitoumus tai tarvittaessa oman auton käytön mukaan 0.20e/km			
Terveys		Jos ensisijaiset etuudet ja perustoimeentulotuki eivät kata pitkäaikaisesti/ vaikeasti sairaan erityismenoja, ne voidaan huomioida. Menojen tarve kytkeytyy pitkäaikaiseen tai vakavaan sairauteen (ei tarvitse olla suoranaisia terveydenhuollon-menoja)	Apuvälineisiin kertaluonteisesti, jos tukea ei ole mahdollista saada terveydenhuollon kautta. Jos ruokaa varten myönnetään harkinnan- varaista toimeentulotukea, tulee maksusitoumukseen kirjoittaa että se on tarkoitettu vain elintarvikkeiden hankintaan.			Enkäisy, mikäli Kela ei huomioida. Potenssilääkkeet max. 6 annosta/kk			
Velat			Vuokravelka harkinnanvaraisena.*1	Vuokravelka harkinnanvaraisena.		Asumiseen liittyvät rästit harkinnalla pääsääntöisesti kertaluonteisesti.			
Aikuisen harrastusmenot				Erityisen syyn perusteella.					
Muut	Mikäli asiakas hakee toimeentulotukea muihin erityismenoihin, pyydetään hakijaa esittämään selvitys erityismenon tarpeellisuudesta. Sosiaalihuollon ammattihenkilö arvioi esitetyn erityismenon tarpeellisuutta tapauskohtaisesti suhteessa toimeentulotuen hakijan olosuhteisiin ja elämäntilanteeseen.		-Työttömyyskassan jäsenmaksu, jos Kela ei ole huomioinut sitä asiakkaan perus- toimeentulotuen päätöksessä. Ensisijaisesti tuki haetaan Kelasta. - Rikosrekisteriote, jos sitä edellytetään työpaikan vastaanottamiseksi. -Harkinnanvarainen toimeentulotuki ruokaa varten (maksu- sitoumukseen kirjoitettava vain elintarvikkeiden hankintaan).	- Rikosrekisteriote, jos sitä edellytetään työpaikan vastaanottamiseksi.		-Perustoimeentulotukeen oikeutetuille harkinnalla Köpikseen/Kiltakalioille/ Kuhmoisten ruokapisteeseen. max 3 lippua/kk/asiakas. Erityistilanteissa myös kertaluonteisesti ilman perustoimeentulotuen päätöstä. -Lääkärin lausunnon perusteella välttämättömät, sairauden hoidossa käytettävät lisäravinteet perusosan ruokaosan ylittävältä osalta.			

*1 Vuokravelan myöntäminen on aina harkinnanvaraista. Vuokravelkaan ei myönnetä toimeentulotukea toistuvasti. Jos hakija olisi kyennyt maksamaan vuokrat tuloillaan tai muista varoistaan, mutta hän on sen sijaan käyttänyt rahat muuhun tarkoitukseen, vuokravelkoja ei toimeentulotukena myönnetä. Jos asiakas ei ole hakenut toimeentulotukea vuokrien maksuun tätä aikaisemmin, asiakkaalla on oltava erityinen syy menettelyynsä. Jos vuokravelkoja maksetaan toimeentulotuesta, niin asiakkaan kanssa laaditaan poikkeuksetta suunnitelma, jossa korostetaan asiakkaan omaa osallisuutta ja vastuuta asian hoitamiseksi. Tukitoimena voidaan hyödyntää esimerkiksi välitystiliasiakkuutta ja asumistukien siirtämistä suoraan vuokranantajalle.

